

Ympäristötukea saaneiden metsänomistajien suhtautuminen luonnonhoitoon

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Metsätalouden koulutusohjelma (AMK)

Kevät 2025

Maija Mäkelä

Koulutus	Metsätalousinsinööri AMK	
Tekijä	Maija Mäkelä	Vuosi 2025
Työn nimi	Ympäristötukea saaneiden metsänomistajien suhtautuminen luonnonhoitoon	
Ohjaaja	Maija Leppälä	

Luonnonhoito on tärkeä keino metsäluonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja elintärkeiden ekosysteemien turvaamisessa. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin ympäristötukea saaneiden metsänomistajien suhtautumista luonnonhoitoon ja luonnonhoidon toteutumista heidän metsätilojensa ympäristötukikohteen ulkopuolisilla kuvioilla. Tutkimuksessa kartoitettiin myös laajempaan luonnonhoitoon kannustavia tekijöitä ja selvitettiin, onko ympäristötukisopimuksella ollut vaikutusta metsänomistajien suhtautumiseen luonnonhoitoon. Lisäksi kartoitettiin metsänomistajien näkemyksiä muuttuneesta toimintaympäristöstä luonnonhoidon neuvonnassa. Työn tilaajana oli Suomen metsäkeskuksen hallinnoima Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla -hanke.

Tutkimus toteutettiin kvantitatiivisena kyselytutkimuksena. Kyselylomake lähetettiin metsänomistajille, jotka olivat tehneet ympäristötukisopimuksen vuosina 2018–2023, ja joiden kohde sijaitsi Pirkanmaalla. Kyselyyn vastanneista neljännes ilmoitti toteuttavansa luonnonhoitoa hieman laajemmin kuin sertifikaatit tai suositukset ohjeistavat. Tutkimuksen perusteella laajempaan luonnonhoitoon parhaiten kannustavia tekijöitä olivat valtion taloudellinen tuki ja korkeampi puun hinta, mutta myös monimuotoisuuden turvaaminen itseisarvona koettiin tärkeäksi kannustimeksi. Yli puolet vastaajista koki saaneensa lisätietoa luonnon monimuotoisuudesta tai luonnonhoitomenetelmistä ympäristötukiprosessin myötä, ja tällä oli ollut myönteinen vaikutus suhtautumiseen luonnon monimuotoisuuden turvaamista kohtaan. Kyselyyn vastanneet olivat melko luottavaisia siihen, että osaavat hankkia tarvittavat tiedot luonnonhoidosta jatkossa itse, eivätkä ole kovin kiinnostuneita maksamaan luonnonhoidon neuvonnasta ammattilaiselle.

Yhteenvedona voidaan todeta, että ympäristötukea saaneiden metsänomistajien tietämys luonnonhoidosta on melko hyvä, ja he ottavat luonnonhoitotoimet huomioon metsänkäsittelyssä. Ympäristötukiprosessi on vaikuttanut luonnonhoitoon suhtautumiseen myönteisesti, joten sillä on varsinaista suojelukohdetta laajempi vaikutus. Metsänomistajat uskovat kykyynsä löytää luonnonhoitoon liittyvää tietoa itse, mutta välttämättä neuvonnassa tapahtuneiden muutosten vaikutukset eivät ole vielä näkyneet metsänomistajilla.

Avainsanat Luonnonhoito, ympäristötuki, metsänomistajat
Sivut 52 sivua ja liitteitä 14 sivua

DP Degree Programme in Forestry
Author Maija Mäkelä Year 2025
Subject Attitudes Towards Nature Management Among Forest Owners Who Have Received Environmental Aid
Supervisor Maija Leppälä

Nature management has an important role in promoting forest biodiversity and maintaining vital ecosystems. This thesis examined the attitudes of forest owners who have received environmental aid towards nature management and the implementation of nature management in their forest holdings outside the environmental aid site. The study also mapped factors encouraging wider nature management and investigated whether the environmental aid agreement had an impact on forest owners' attitudes towards nature management. In addition, the forest owners' views on the changed operating environment in nature management advice were mapped. The work was commissioned by the Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla project managed by the Finnish Forest Centre.

The study was conducted as a quantitative survey. The questionnaire was sent to forest owners who had signed an environmental aid agreement in 2018–2023 with target stand located in Pirkanmaa. A quarter of the respondents reported that they implement nature management slightly more extensively than the certificates or recommendations indicate. According to the study, the factors that best encouraged more extensive nature management were state financial support and higher wood prices, but safeguarding biodiversity as an intrinsic value was also seen as an important incentive. More than half of the respondents felt that they had received additional information about biodiversity or nature management methods during the environmental aid process, and this had had a positive impact on their attitude towards safeguarding biodiversity. The respondents were quite confident that they would be able to obtain the necessary information about nature management themselves in the future and were not very interested in paying a professional for nature management advice.

In summary, it can be stated that the knowledge of forest owners who have received environmental aid about nature management is quite good, and they take nature management measures into account in forest management. The environmental aid process has had a positive impact on attitudes towards nature management, so it has a broader impact than the actual protected area. Forest owners believe in their ability to find information related to nature management themselves, but the effects of the changes in advice had not necessarily yet been visible to forest owners.

Keywords Nature management, environmental aid, forest owners
Pages 52 pages and appendices 14 pages

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Toimeksiantaja	2
3	Taloustmetsien luonnonhoito	4
3.1	Pirkanmaan erityispiirteet	5
3.2	Taloustmetsien luonnonhoidon menetelmät	6
3.2.1	Luontokohteiden huomioiminen	6
3.2.2	Erityisten lajiesiintymien turvaaminen.....	7
3.2.3	Säästöpuut ja lahoppuut	7
3.2.4	Sekapuustoisuus.....	8
3.2.5	Suojatiheiköt	8
3.2.6	Vaihettumis- ja reunavyöhykkeet.....	9
3.2.7	Vesiensuojelu.....	9
3.2.8	Maisemanhoito.....	10
3.2.9	Kulttuuriperintökohteet	10
3.2.10	Muita menetelmiä.....	11
3.3	Taloustmetsien luonnonhoidon ohjauskeinot.....	11
3.3.1	Lainsäädäntö ja metsäpolitiikka	11
3.3.2	Metsäsertifiointi	13
3.3.3	Neuvonta ja suositukset	13
3.3.4	Taloudelliset kannustimet.....	15
3.4	Luonnonhoidon arviointi, tutkimus ja kehittäminen.....	18
3.5	Metsänomistajien suhtautuminen luonnonhoitoon	19
4	Aineisto ja menetelmät	22
4.1	Tutkimusmenetelmä	22
4.2	Aineiston keruu.....	23
4.3	Aineiston analysointimenetelmät	25
5	Tulosten esittely.....	25
5.1	Aineiston taustamuuttujat ja tutkimuksen luotettavuus.....	25
5.2	Suhtautuminen luonnonhoitoon	28
5.3	Kiinnostus luonnonhoidon lisäämiseen tai suojelun laajentamiseen	34
5.4	Ympäristötukisopimus ja sen vaikutukset luonnonhoitoon	36
5.5	Näkemykset luonnonhoidon neuvonnasta	40

6	Tulosten tarkastelu, johtopäätökset ja pohdinta	42
6.1	Tuloksien yhteenveto ja johtopäätökset	42
6.2	Pohdinta	45
	Lähteet	48

Kuvat

Kuva 1.	Vastaajien tietämys luonnonhoidosta ja sen menetelmistä	28
Kuva 2.	Sertifointijärjestelmien tunteminen	28
Kuva 3.	Vastaajien tavoitteet metsänomistuksessa	29
Kuva 4.	Luonnonhoidon laajuus	30
Kuva 5.	Luonnon monimuotoisuuden tärkeyden vaikutus luonnonhoidon laajuuteen	31
Kuva 6.	Luonnonhoidon huomioiminen metsänkäsittelyssä	32
Kuva 7.	Luonnonhoidon toimien käytön vertailu metsätöitä itse tehneiden ja töitä ulkopuolisella teettäneiden välillä	33
Kuva 8.	Luonnonhoidon toteutuminen metsätilalla	34
Kuva 9.	Laajempaan luonnonhoitoon kannustavia tekijöitä	35
Kuva 10.	Kiinnostus monimuotoisuudelle arvokkaan kohteen suojelemiseen tai rajaamiseen toimenpiteiden ulkopuolelle	35
Kuva 11.	Kiinnostus nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeeseen tai suojelualueen laajentamiseen	36
Kuva 12.	Ympäristötuen hakemisen taustatekijät	37
Kuva 13.	Metsäammattilaisen rooli ympäristötukea haettaessa	38
Kuva 14.	Ympäristötukisopimuksen tekemiseen vaikuttaneet seikat	38
Kuva 15.	Ympäristötukisopimuksen vaikutus muun metsän käyttöön	39
Kuva 16.	Luonnonhoidon tietolähteet	40
Kuva 17.	Väittämät koskien luonnonhoidon neuvontaa tulevaisuudessa	41
Kuva 18.	Lisätiedon löytäminen luonnonhoidosta tai -suojelusta	41

Taulukot

Taulukko 1.	Vastaajien ja heidän tilojensa taustapiirteiden jakaumat	26
-------------	--	----

Liitteet

Liite 1. Kyselylomake

Liite 2. Aineistonhallintasuunnitelma

1 Johdanto

Metsäluonnon monimuotoisuuden ja elintärkeiden ekosysteemien turvaaminen on olennainen osa kestävästä metsätaloudesta. Lähes kolmasosa maamme uhanalaisista lajeista elää ensisijaisesti metsissä (Suomen ympäristökeskus, 2025). Metsälajien uhanalaistumiseen ovat merkittävimmin vaikuttaneet luontotyyppien rakennepiirteiden, kuten kuolleen puun, järeiden ja vanhojen puiden sekä lehtipuun määrän väheneminen. Kehityksen taustalla ovat metsien käytön ja yhteiskunnan tarpeiden muuttuminen ajan saatossa. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-c; Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 11)

Metsätalouden ympäristövaikutuksia on huomioitu laajemmin 1990-luvulta lähtien ja nykyään ympäristöohjeistukset ohjaavat toimintaa merkittävästi talousmetsissä. Luontokatoa ei kuitenkaan olla saatu vielä pysäytettyä, joten toimia tarvitaan edelleen. Metsäluonnon monimuotoisuuden edistäminen toteutetaan säilyttämällä ja lisäämällä monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä, ja tähän tarvitaan sekä suojelualueita että talousmetsien luonnonhoitoa. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-c; Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 7, 12)

Metsänhoidon suositusten ohjausryhmässä syksyllä 2022 hyväksytyn määritelmän mukaan talousmetsien luonnonhoidolla tarkoitetaan ”luonnon monimuotoisuuden ja luonnon tarjoamien hyötyjen ylläpitämistä ja vahvistamista metsänkäsittelyssä” (Tapio, 2022). Aiemmin luonnonhoito oli määritelty toimiksi, joilla toteutetaan puuntuotannolle rinnakkaisia tavoitteita metsänkäsittelyssä. Luonnonhoidolla pyritään vaikuttamaan mm. metsäluonnon monimuotoisuuteen, vesien puhtauteen, metsänkäsittelyn maisemavaikutusten huomioimiseen, kulttuuriperinnön suojaamiseen ja metsien monikäytön edistämiseen. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 8–9, 12)

Luonnonhoidon vaikutuksia kartoitettavissa tutkimuksissa on osoitettu, että luonnonhoidon toimilla pystytään vaikuttamaan metsän monimuotoisuuden kehittymiseen (Suomen ympäristökeskus, 2019; Rätty ym., 2022, s. 46). Toisaalta taas luonnonhoidon laatu on 2000-luvun alun jälkeen pysynyt samana tai heikentynyt (Siitonen ym., 2020, s. 4). Kansainväliset ja kansalliset ympäristötavoitteet luovat paineita käytäntöjen kehittämiseen ja luonnonhoidon tehostamiseen.

Koska enemmistö Suomen metsistä on talousmetsiä ja suurelta osin yksityisomistuksessa, on metsänomistajien suhtautumisella suuri merkitys luonnonhoidon toteutukseen ja sitä

kautta luonnon monimuotoisuuden kehittymiseen. On tärkeää lisätä ymmärrystä yksityismetsänomistajien näkemyksistä sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.

Metsänomistajien asenteita on tutkittu aiemminkin, mutta tässä tutkimuksessa kohderyhmänä ovat ympäristötukea saaneet metsänomistajat. Tutkimuksen tarpeellisuutta puoltaa se, että näkemykset ovat saattaneet muuttua edellisten tutkimusten jälkeen ja lisäksi toimintaympäristö on muuttunut. Vuodesta 2024 alkaen Metsäkeskuksesta ei ole enää saanut yksilöllistä neuvontaa luonnonhoitoon eikä ympäristötuen valmisteluun. Tämä on korostanut muiden toimijoiden roolia. Lisäksi viime aikoina osa metsäalan yrityksistä on alkanut tarjota omia luonnonhoitoa edistäviä ohjelmiaan.

Opinnäytetyön tilaajana on Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla -hanke, jota hallinnoi Suomen metsäkeskus. Tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa Pirkanmaalla ympäristötukea saaneiden metsänomistajien näkemyksiä luonnonhoidosta yleisesti ja selvittää miten luonnonhoito on toteutunut heidän metsätilojensa ympäristötukisopimuksen ulkopuolisilla kuvioilla. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

- Miten ympäristötukea Pirkanmaalla saaneet metsänomistajat suhtautuvat talousmetsien luonnonhoitoon oman metsätilansa muilla kuvioilla?
- Mitkä asiat kannustaisivat laajempaan luonnonhoitoon?
- Onko ympäristötukisopimus vaikuttanut heidän suhtautumiseensa luonnonhoitoon?
- Miten metsäalan toimintaympäristön muutos vaikuttaa metsänomistajien näkemyksiin luonnonhoidon neuvonnasta?

Tietoa metsänomistajien suhtautumisesta luonnonhoitoon voidaan hyödyntää Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla -hankkeen koulutuksissa ja viestinnässä, mutta myös laajemminkin kokonaiskestävää metsätaloutta edistävässä vaikuttamisessa ja viestinnässä, metsänomistajille tarjottavien palveluiden kehittämisessä sekä esimerkiksi taustatietona alueellisen metsäohjelman valmistelussa. Tutkimus on maantieteellisesti rajattu koskemaan Pirkanmaata, koska myös toimeksiantajana olevan hankkeen toiminta-alueena on Pirkanmaa.

2 Toimeksiantaja

Suomen metsäkeskus (myöhemmin Metsäkeskus) on maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa toimiva asiantuntijatalo, jonka tehtävä on palvella ja edistää kokonaiskestävää metsätaloutta. Metsäkeskuksessa työskentelee yli 400 työntekijää ja

heidän palveluidensa piiriin kuuluu noin 600 000 metsänomistajaa. Metsäkeskuksella on metsäkeskuslain määrittelemiä julkisia hallintotehtäviä, joita ovat muun muassa metsätaloutta edistävä koulutus, neuvonta ja tiedotus, ilmasto- ja energiatavoitteiden toteutuminen ja metsien monimuotoisuuden säilyttäminen, metsä- ja luontotiedon keruu, ylläpito ja jakelu sekä metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja valvonta. Metsäkeskus tuottaa avointa metsävaratietoa ja ylläpitää Metsään.fi -palvelua. (Suomen metsäkeskus, n.d.-c)

Yksityismetsänomistaja voi hakea Metsäkeskukselta metsätalouden määräaikaiseen kannustejärjestelmään perustuvaa metka-tukea metsän- tai luonnonhoitotöihin. Metsäkeskus rahoittaa myös metsien suojelua ja luonnonhoitohankkeita METSO-ohjelman kautta maksettavalla ympäristötuelle. (Suomen metsäkeskus, n.d.-c)

Metsäkeskuksen hallinnoiman Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla - hankkeen tavoitteena on lisätä tietoisuutta talousmetsien luonnonhoidon merkityksestä ja keinoista, ja sitä kautta vahvistaa Pirkanmaan metsien ekologista kestävyyttä. Hanke toteutetaan vuosina 2024–2026 ja siihen kuuluu neljä kokonaisuutta: metsätalouden vesistökuormituksen vähentäminen, metsän käsittelyyn liittyvät talousmetsien luonnonhoidon keinot, luontoon ja ympäristöön liittyvä verkosto- ja viestintätö sekä metsien vapaaehtoisen suojelun edistäminen. (Suomen metsäkeskus, n.d.-f)

Hankkeen puitteissa järjestetään koulutuksia, maastotilaisuuksia ja seminaareja sekä tuotetaan erilaisia havaintokohteita, tietotuotteita ja tarinakarttoja. Lisäksi tavoitteena on ottaa käyttöön uusia suunnittelutyökaluja ja -malleja Pirkanmaan erityispiirteet huomioiden. (Suomen metsäkeskus, n.d.-f) Hankkeen projektipäällikkö Mari Liljan mukaan tähän mennessä hankkeessa on toteutettu ympäristötuesta neljä maastokoulutusta ja yksi webinaari, joissa osallistujia on ollut yhteensä 163 metsänomistajaa. Talousmetsien luonnonhoidon keinoista on ollut yhdeksän koulutusta ja osallistujia yhteensä 356 henkilöä. Osallistujamäärien perusteella pirkanmaalaisilla metsänomistajilla on kiinnostusta ympäristötukea ja suojelua sekä talousmetsien luonnonhoitoa kohtaan. (henkilökohtainen tiedonanto, 21.3.2025)

Hankkeen projektipäälliköltä saadun tiedon mukaan opinnäytetyö itsessään lisää hankkeen tavoitteiden mukaisesti tietoisuutta metsätaloudessa tehtävästä luonnonhoitotyöstä. Hanke saa opinnäytetyön kautta arvokasta lisätietoa metsänomistajien näkemyksistä luonnonhoidon toteutumisesta metsissään sekä tietoa siitä, kuinka toimintaympäristön muutos nähdään metsänomistajien kannalta. Tutkimustuloksia voidaan hyödyntää mm.

suosituksia laajempien luonnonhoitotoimien käytön edistämiseksi, neuvonnan ja koulutusten kohdentamisessa ja sisällön suunnittelussa sekä viestinnän tukena. (henkilökohtainen tiedonanto, 3.3.2025 ja 21.3.2025)

3 Talousmetsien luonnonhoito

Talousmetsien luonnonhoidolla on keskeinen merkitys metsäluonnon monimuotoisuudelle, ja se onkin nykyään kiinteästi mukana jokapäiväisessä metsänhoidossa. Luonnonhoidon keinoja on monenlaisia, ja niitä voidaan hyödyntää kaikessa metsänkäsittelyssä ja metsän eri kehitysvaiheissa. (Suomen metsäkeskus, n.d.-a) Yleisesti käytössä olevia luonnonhoidon menetelmiä ovat mm. arvokkaiden luontokohteiden säilyttäminen, säästö- ja lahopuiden sekä suojatiheikköiden jättäminen, lehtipuusekoituksen ja sekapuustoisuuden suosiminen ja suojavyöhykkeiden jättäminen vesistöjen reunoille (Suomen metsäkeskus, n.d.-a.; Rätty ym., 2022, s. 13). Luonnonhoidon menetelmiä kuvataan tarkemmin luvussa 3.2.

Luonnonhoidon historia alkaa 1980-luvulta, jolloin havahduttiin tunnistamaan metsänkäsittelyn ympäristövaikutuksia. 1990-luvulla metsien käytön tavoitteet muuttuivat, ja ekologinen kestävyys ja monimuotoisuuden säilyttäminen otettiin osaksi metsälakia. Samalla vuosikymmenellä myönnettiin ensimmäiset PEFC-metsäsertifikaatit. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 8) Myös kestävä metsätalouden strategiana toiminut Metsätalouden ympäristöohjelma vahvistettiin 1990-luvulla (Siitonen ym., 2020, s. 8).

Vuonna 2014 voimaan tulleet metsälain muutokset antoivat metsänomistajille lisää valinnanvapautta metsien käsittelyyn, mutta toisaalta kansainväliset luonnonsuojeluun ja ilmastomuutokseen liittyvät ohjelmat sekä EU-tason ohjelmat ja lainsäädäntö ovat rajoittaneet päätöksentekoa (Karppinen ym., 2020a, s. 6). Metsäalan tavoitteille suuntaviivat antava Kansallisen metsästrategia 2035 hyväksyttiin vuonna 2022, ja se yhtenä päämääränä on metsien elinvoimaisuuden, monimuotoisuuden ja sopeutumiskyvyn vahvistaminen (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-f).

Aivan viime aikoina metsäalan toimintaympäristö on luonnonhoidon edistämisen kannalta muuttunut, kun valtion varoin tapahtuvaa neuvontaa on supistettu vuodesta 2024 alkaen. Valtionavun leikkausten takia Metsäkeskus luopui yksilöllisestä metsänomistajaneuvonnasta ja muutti yritysneuvonnan toimintamallia. Myös ympäristötuen

valmistelu siirtyi Metsäkeskuksesta metsäalan yrityksille. (Suomen metsäkeskus, 2023)
Muutosta kuvataan tarkemmin kappaleessa 3.3.3.

3.1 Pirkanmaan erityispiirteet

Tutkimuksen kohde on maantieteellisesti rajattu koskemaan Pirkanmaalla ympäristötukea saaneita metsänomistajia. Alueellisen metsäohjelman mukaan Pirkanmaan metsät ovat monipuolisia, vaihdellen maakunnan etelä- ja keskiosan rehevistä metsistä pohjoisosan karumpiin ja soisiin metsiin. Suurimmat haasteet ekologisen kestävyuden kannalta ovat lahopuun ja palaneen puun vähyyt, vanhojen luonnontilaisen kaltaisten metsien vähäisyys, metsien yksipuolinen puulajikoostumus sekä luonnontilaisten pienvesien ja rehevien soiden vähäisyys. Rungas vesistöjen osuus korostaa vesiensuojelun merkitystä Pirkanmaalla. (Suomen metsäkeskus, 2020, ss. 47–48)

Vuoden 2022 tilastojen mukaan Pirkanmaalla on lakisääteisiä suojelualueita 3,4 % metsämaan alasta, kun koko Etelä-Suomen osalta vastaava luku on 3,8 %. Talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteita Pirkanmaalla oli 1,2 %, kun Etelä-Suomen osuus oli 1,0 %. (Luonnonvarakeskus, 2022) Valtakunnan metsien 13. inventoinnin (VMI 13) mukaan lahopuun määrä Pirkanmaalla oli yhteensä 6,9 m³/ha, kun Etelä-Suomen keskiarvo oli 5,5 m³/ha (Luonnonvarakeskus, 2023). Vertailukohtana mainittakoon, että Kansallisessa metsästrategiassa on kuolleen puun määrän tavoitteeksi asetettu edetä kohti 10 m³/ha keskimääräistä tasoa talousmetsissä (Maa- ja metsätalousministeriö, 2023, s. 51).

Voimassa olevia ympäristötukisopimuksia oli Pirkanmaalla 10.7.2024 782 kappaletta ja niiden yhteispinta-ala oli 1555 hehtaaria (Suomen metsäkeskus, 2024a). Pirkanmaalla, kuten koko maassa, ympäristötukisopimusten yhteenlaskettu pinta-ala on kasvanut selvästi vuosina 2020–2023 (Suomen metsäkeskus, 2025c). Projektipäällikkö Mari Liljan mukaan vuodelta 2024 Metsäkeskus ei ole saanut ympäristötuen maksatuksia valmiiksi tietojärjestelmä uudistuksen takia ja siten ympäristösopimuksia ei ole rekisteröitynyt tilastoihin (henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2025).

Toivasen (2020, s. 2) tutkimuksessa, jonka aiheena oli Metsätalouden ympäristötuen potentiaaliset käyttäjät, selvitettiin mm. metsänomistajan kotiosoitteen maakunnan vaikutusta ympäristötuen hakemiseen. Tutkimuksen mukaan kaikista maakunnista Pirkanmaalla asuvien todennäköisyys ympäristötuen hakemiseen on toiseksi pienin, noin

36 %. Tutkimuksessa ei kuitenkaan kartoitettu syitä todennäköisyyden vaihtelulle maakunnittain.

3.2 Talousmetsien luonnonhoidon menetelmät

Talousmetsien luonnonhoidon keinovalikoima on laaja ja vaihtelee hieman lähteen mukaan. Tähän kappaleeseen on pyritty yhdistelemään ja koostamaan kuvaukset yleisimmin käytössä olevista luonnonhoidon menetelmistä.

3.2.1 Luontokohteiden huomioiminen

Luontokohteiksi kutsutaan alueita, joilla on ympäröivästä metsäluonnosta erottuvia luonnonarvoja ja rakennepiirteitä. Ne voivat olla ominaisuuksiltaan luonnontilaisia, luonnontilaisen kaltaisia tai heikentyneitä. Luontokohte voi olla esimerkiksi metsälain 10 §:n mukainen erityisen tärkeä elinympäristö, luonnonsuojelulain 29 §:n mukaisesti suojeltu luontotyyppi, direktiivilajin lisääntymis- ja levähdyspaikka, erityisesti suojeltavan lajin turvaamiseksi tehty rajauspäätös, Natura-alue, yksityinen luonnonsuojelualue, ympäristötukialue, PEFC- tai FSC-sertifiointikriteerien perusteella turvattava kohde tai metsänomistajan omalla päätöksellään suojelema kohde. Suuri osa edellä mainituista kohteista löytyy paikkatietoaineistoista, mutta eivät kaikki. Jos luontokohteesta ei ole ennakkotietoa, pitää kohde tunnistaa metsänkäsittelyn yhteydessä ja selvittää sen käsittelymahdollisuudet. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 36–37, 60)

Osaan luontokohteista, kuten metsälain 10 §:n mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt, liittyy lakiperusteisia käytönrajoituksia. Osassa kohteista metsänomistajalla on mahdollisuus päättää, miten aluetta käsitellään. Lähes kaikkien luontokohteiden kohdalla suositeltavaa on, että ne rajattaisiin kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle, ellei käsittelylle ole luonnonhoidollisia perusteita. Näin puustoiselle luontokohteelle kehittyisi monimuotoisuuden kannalta tärkeää vanhaa, järeää puustoa, joka aikaa myöten muuttuisi lahopuuksi. (Koivula ym., 2022, s. 17)

Luontokohteen rajaaminen pitää suunnitella tapauskohtaisesti, tunnistuen elinympäristön ominaispiirteet ja pyrkien säilyttämään ne. Esimerkiksi luontaisesti varjoinen luontokohte tulee säilyttää varjoisena. Rajausta suunnitellessa kannattaa havainnoida kohdetta ja hyödyntää kohteen luontaisia rajoja. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 61)

3.2.2 Erityisten lajiesiintymien turvaaminen

Uhanalaisten metsälajien elinympäristöjen säilyttäminen on yksi talousmetsien luonnonhoidon tärkeimmistä tavoitteista (Suomen metsäkeskus, n.d.-e). EU:n luontodirektiivin lajit sekä erityisesti suojeltavat ja rauhoitetut lajit ovat lakisääteisesti turvattavia, kun muut uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit ovat vapaaehtoisesti turvattavia. Lainsäädännön suojaamien lajien kohdalla on noudatettava viranomaisten ohjeistusta. Tällainen laji on esimerkiksi liito-orava, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää. Säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä olevat suurten petolintujen pesät ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain nojalla. Myös rauhoitetun eläimen tahallinen häirintä erityisesti pesimäaikaan ja sen toistuvasti käyttämän pesän tahallinen vahingoittaminen on kiellettyä. (Suomen metsäkeskus, n.d.-e) Lain suojaamien lajien lisäksi myös vapaaehtoisesti turvattavien lajien huomioimiseksi on luotu ohjeita, joita metsänomistaja voi hyödyntää haluamassaan laajuudessa (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 62–63).

Haasteena on, että suuri osa uhanalaisista metsälajeista on hyvin pieniä ja siten vaikeasti havaittavissa ja tunnistettavissa. Lahopuun väheneminen ja muut metsäisten elinympäristöjen muutokset ovat yleisin syy uhanalaisuudelle. Edellisessä kohdassa käsitelty luontokohteiden huomioiminen turvaa myös uhanalaisien lajien säilymistä. Luonnonhoidon toimet suositellaan kohdistamaan niin, että ne tukevat mahdollisen metsänkäsittelyalalla olevan uhanalaisen lajiesiintymän elinympäristön ominaispiirteitä ja sen säilymistä. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 62, 64)

3.2.3 Säästöpuut ja lahpuut

Säästöpuilla tarkoitetaan talousmetsään pysyvästi jätettäviä eläviä puita, joita ei kaadeta hakkuiden yhteydessä, vaan joiden annetaan kasvaa, kuolla ja lahota metsään (Tapio, n.d.-a). Säästöpuiden jättäminen on tehokas keino lisätä monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä, koska ne tarjoavat elinympäristön monille lajeille niin eläessään, kuollessaan kuin lahotessaankin. Ajan kuluessa säästöpuista muodostuu lahpuukeskittymiä. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 25) Säästöpuiden jättäminen on myös keino saada talousmetsiin vanhoja puuyksilöitä sekä useampia puulajeja (Suomen metsäkeskus, n.d.-a).

Säästöpuut kannattaa keskittää ryhmiin, jolloin ne muodostavat helpommin havaittavan alueen, joka jätetään käsittelyjen ulkopuolelle ja jossa puut saavat aikanaan lahota

rauhassa. Parhaita säästöpuita ovat haapa, raita ja jalot lehtipuut sekä aiemman sukupolven vanhat yksilöt, joita kannattaa jättää myös yksittäin. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 27) Mutta koska kaikilla puilla on oma, niille erikoistunut lajistonsa, kannattaa säästöpuiksi jättää kaikkien puulajien puita (Koivula ym., 2022, s. 35). Säästöpuut suositellaan kohdennettavaksi erityisesti luontokohteiden ja vesistöjen suojakaistojen yhteyteen (Suomen metsäkeskus, n.d.-a).

Lahopuu on metsäluonnon monimuotoisuudelle erityisen tärkeää, sillä neljännes metsän lajeista on riippuvainen lahopuusta jossain elämänsä vaiheessa (Tapio, n.d.-a). Lahopuut tulisikin säästää metsänkäsittelyssä. Maassa makaavat lahopuurungot suositellaan joko kierrettävän tai siirrettävän kohtaan, jossa ne eivät ole koneiden tiellä. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 29) Jos talousmetsässä on niukasti lahopuuta, sitä voidaan lisätä tehokkaasti tekemällä tekopötkelöitä. Tekopötkelö on muutaman metrin kanton katkaistu puu, joka jätetään lahoamaan. Myös tekopötkelön katkaistu latvus on suositeltavaa jättää metsään maapuiksi lahoamaan. (Tapio, n.d.-a)

3.2.4 Sekapuustoisuus

Monipuolisen puulajivalikoiman ja sekapuustoisuuden suosiminen edistää metsäluonnon monimuotoisuutta ja eri puulajeista riippuvaisen eliöstön menestymistä. Sekapuustoisuus lisää usein myös metsikön maisemallista arvoa ja auttaa sitä sopeutumaan ilmastomuutokseen. (Suomen metsäkeskus, n.d.-a)

Erityisesti lehtipuusuuden ylläpitäminen talousmetsissä hyödyttää monia eliölajeja ja edistää metsäekosysteemin toimintaa. Lehtipuiden karike vähentää maan happamuutta sekä edesauttaa maaperän ravinnekiertoa ja metsien terveyttä. (Koivula ym., 2022, s. 40). Sekapuustoisuus myös vähentää metsätuhoriskejä. Metsänhoito ja hakkuut kannattaa toteuttaa niin, että metsikön puulajimäärä ei vähene, ja että ylläpidetään myös sellaisia puulajeja, joita ei voida hyödyntää taloudellisesti. (Suomen metsäkeskus, 2022a, ss. 1–2)

3.2.5 Suojatiheiköt

Riista- tai suojatiheiköillä tarkoitetaan vaihtelevan kokoisia, eri puulajeja sisältäviä pienehköjä alueita, jotka jätetään metsänkäsittelyssä raivaamatta. Tiheiköt tuovat suojaa esimerkiksi metsäkanalinnuille ja metsäjänikselle. Kuusi on suojan tarjoamisen kannalta tiheikön tärkein puu. (Suomen metsäkeskus, n.d.-a)

Keskittämällä tiheiköt puunkorjuun kannalta hankaliin kohtiin, kuten esimerkiksi kosteisiin painanteisiin, tai pienvesien varsille, voidaan sekä pienentää niiden kustannusvaikutuksia että lisätä ekologisia hyötyjä. Hyvällä sijoittelulla voidaan myös helpottaa lajien liikkumista. (Koivula ym., 2022, s. 47) Suojatiheiköt eroavat sikäli säästöpuuryhmistä, että tiheikköjen paikkaa voi vaihtaa kiertoajan kuluessa (Tapio, n.d.-a).

3.2.6 Vaihtumis- ja reunavyöhykkeet

Vaihtumis- eli reunavyöhykkeet soiden ja kangasmaiden sekä peltojen ja metsien välissä tarjoavat suojaa ja ravintoa monille eläinlajeille. Soiden reunavyöhykkeen puusto on yleensä monilajista ja kerroksellista ja aluskasvillisuutena paljon varpuja. Suon reunavyöhyke jätetään joko kokonaan metsänkäsittelyn ulkopuolelle tai käsitellään erityispiirteet säilyttäen. (Suomen metsäkeskus, 2022a, s. 2)

Peltojen reunat voivat olla joko avoimia, puoliavoimia tai sulkeutuneita ja monikerroksisia. Niiden käsittely kannattaa tehdä monikerroksellisuus ja lajistollinen monipuolisuus säilyttäen. (Suomen metsäkeskus, 2022a, s. 2)

3.2.7 Vesiensuojelu

Metsänkäsittely voi kuormittaa pienvesiä ja vesistöjä kiintoaineen, ravinteiden tai humuksen huuhtoutuessa veden mukana. Vesiensuojelutoimenpiteillä näitä vaikutuksia pyritään minimoimaan ja pitämään vesistöjen, pienvesien sekä pohjavesien tila hyvänä. (Tapio, n.d.-d)

Riittävän leveän suojavyöhykkeen jättäminen on merkittävin vesiensuojelutoimenpide, ja se hyödyttää myös luonnon monimuotoisuutta. Suojavyöhyke tai suojakaista tarkoittaa pienveden tai vesistön rantaan jätettävää kaistaletta, jota ei joko käsitellä ollenkaan tai käsitellä rajoitetusti, jotta se sitoo metsänkäsittelyalueelta valuvia ravinteita ja maa-ainesta. (Suomen metsäkeskus, n.d.-a) Muun muassa vesistön tai pienveden tyyppi ja luonnontilaisuus, virtaama sekä maanpinnan kaltevuus ja maalaji vaikuttavat siihen, miten leveä suojavyöhyke tarvitaan. Suojavyöhyke suositellaan rajattavaksi kohdekohtaisesti vaihtelevan levyiseksi. (Koivula ym., 2022, s. 22)

Muita vesiensuojelun keinoja ravinteiden ja kiintoaineksen kulkeutumisen ehkäisemiseksi ovat pintavalutuskenttä, kaivukatko ja perkauskatko sekä erilaiset saostavat menetelmät,

kuten lietekuoppa tai laskeutusallas. Tarvittavat vesiensuojeluratkaisut tulee suunnitella ennen metsänkäsittelyä. Kasvupaikan ominaisuudet, kuten kosteus, maalajin hienojakoisuus ja eroosioherkkyys sekä etäisyys vesistöön vaikuttavat vesistökuormituksen riskiin. Erityisesti vesiensuojeluun on kiinnitettävä huomiota kunnostusojituksessa, avohakkuussa, maanmuokkauksessa ja kantojen korjuussa. Avohakkuun yhteydessä mm. hyvällä ajourien ja pienvesien ylitysten suunnittelulla voidaan ehkäistä vesistökuormituksen syntymistä. Maanmuokkauksessa taas oikea muokkaustavan valinta on avainasemassa. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 68–69, 73, 75–77; Tapio, n.d.-d).

3.2.8 Maisemanhoito

Metsänkäsittely vaikuttaa maisemaan, mikä saattaa aiheuttaa katsojassa joko myönteisiä tai kielteisiä tuntemuksia. Yleisenä tavoitteena metsänkäsittelyn toimenpiteitä suunniteltaessa ja toteutettaessa tulisi olla sopusointu kaukomaiseman kanssa ja lähimaiseman viihtyisyys. Maiseman tärkeys riippuu metsän käyttöpaineesta, näkyvyydestä ja kiinnostavuudesta. Suurimmat muutokset maisemaan aiheutuvat päätehakkuusta, mutta vaikutuksia voidaan lieventää useilla keinoilla, kuten sopivalla hakkuun toteutustavalla, kuvion tai leimikon rajauksella ja säästöpuiden sijoittelulla. (Tapio, n.d.-b)

Maisemanhoitoon halutaan kiinnittää erityistä huomiota esimerkiksi virkistysalueiden ja retkeilyreitistöjen ympärillä olevissa talousmetsissä. Tällaisilla maisemallisesti merkittävillä kohteilla esimerkiksi uudistamisen ajankohta, puulajivalinta, kuviorajat ja säästettävät luontokohteet kannattaa suunnitella maisemanhoitotavoitteet huomioiden. Metsän kasvatustavalla on suuri merkitys maisemaan. Eri-ikäisrakenteinen metsä pysyy aina pääosin puustoisena, jolloin muutos maisemassa on vähäisempää. Tasaikäisrakenteisessa metsässä maiseman muutokset ovat huomattavampia, mutta niissäkin maisema voidaan ottaa huomioon. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 81–82)

3.2.9 Kulttuuriperintökohteet

Kulttuuriperintökohteet ovat jäänteitä aiemmin eläneiden ihmisten toiminnasta ja niiden avulla voidaan säilyttää tietoa siitä, mitä metsät ovat merkinneet historiassa. Kulttuuriperintökohteita on metsissä runsaasti, mutta ne saattavat olla vaikeita tunnistaa. Erilaisia kulttuuriperintökohteita ovat mm. tervahaudat, hauta- tai viljelyröykkiöt, pyyntikuopat, hiilimiilut, muinaiset asuinpaikat ja linnoitusrakennelmat. Muinaismuistolaki

suojelee merkittäviä kulttuuriperintökohteita, jolloin niitä nimitetään kiinteiksi muinaisjäänöksiksi. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, s. 85–88)

Museoviraston muinaisjäänösrekisteristä voi tarkistaa tiedossa olevien kiinteiden muinaisjäänösten sijainnin. Suuri osa metsissä sijaitsevista muinaisjäänöksistä on kuitenkin vielä tuntemattomia ja siten puuttuvat rekisteristä. Metsänkäyttöilmoituksen perusteella alueelliselta vastuumuseolta saatava lausunto ohjeistaa, miten kuviolle suunnitellut toimenpiteet tulee toteuttaa, jottei niistä aiheudu vahinkoa muinaisjäänökselle. Maanmuokkausta ja kantojen nostoa ei sallita muinaisjäänösalueella. Muinaisjäänöksen päältä ei saa myöskään ajaa eikä sen päälle saa varastoida puuta ym. Metsänkäsittelyn yhteydessä sen päältä suositellaan varovasti poistettavan kaikki elävät puut, jotta ne eivät esimerkiksi kaatuessaan vaurioittaisi muinaisjäänöstä. (Taivainen, 2023)

3.2.10 Muita menetelmiä

Edellä kuvattujen menetelmien lisäksi käytössä on muitakin luonnonhoidon toimia, kuten yleensä erillishankkeina toteutettavat kulotus, erilaiset ennallistamistoimenpiteet ja luonnonhoidolliset hakkuut. Esimerkiksi kulotuksella voidaan parantaa tulesta ja palaneesta puusta riippuvaisen lajiston elinmahdollisuuksia (Suomen metsäkeskus, n.d.-a).

Ennallistamistoimia voidaan tehdä vaikkapa ojitetun korven ominaisen vesitalouden palauttamiseksi. Harjun paahdeympäristön tilaa taas voidaan parantaa puustoa ja aluskasvillisuutta poistamalla. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 92, 95)

3.3 Talousmetsien luonnonhoidon ohjausekeinot

Talousmetsien luonnonhoitoa ohjataan monin keinoin. Taustalla on lainsäädännön lisäksi useita kansallisia ja kansainvälisiä strategioita ja politiikkoja. Luonnonhoitoon vaikutetaan myös metsäsertifiointien, erilaisten toimintaohjelmien ja neuvonnan sekä taloudellisten kannustimien avulla.

3.3.1 Lainsäädäntö ja metsäpolitiikka

Lainsäädännön osalta metsän käsittelyä ja sen ympäristövaikutuksia ohjaavat mm. metsälaki, vesilaki ja luonnonsuojelulaki. Lainsäädäntö määrittää vähimmäistason talousmetsien luonnonhoidolle. (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 21, 23) Lakien lisäksi

talousmetsien luonnonhoidon vaatimuksiin ja ohjeistukseen vaikuttavat toimintaa ohjaavat ohjelmat kuten Kansallinen metsästrategia 2035, alueelliset metsäohjelmat sekä alueelliset vesienhoidon toimenpideohjelmat. (Tapio, n.d.-c)

Metsälaki antaa raamit metsien käsittelylle, ja sen tavoitteena on ”edistää metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä siten, että metsät antavat kestävästi hyvän tuoton samalla, kun niiden biologinen monimuotoisuus säilytetään” (Metsälaki 1093/1996). Käytännössä lainsäädännön luonnonhoitoon vaikuttavat vaatimukset liittyvät lähinnä monimuotoisuudelle erityisen arvokkaiden luontokohteiden ja suojeltujen lajien elinympäristöjen turvaamiseen (Tapio, n.d.-c).

Kansallinen metsästrategia toimii Suomen lakisäateisenä metsäohjelmanä (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-f). Alueelliset metsäohjelmat puolestaan toteuttavat EU:n ja Suomen tavoitteita ja tukevat kansallisen metsästrategian toimeenpanoa maakunnallisella tasolla. Vuosi 2025 on nykyisten ohjelmien viimeinen toimeenpanovuosi, ja Pirkanmaan metsäohjelma uusitaankin kuluvana vuonna 2025. Ohjelmissa huomioidaan kunkin alueen kehittämistarpeet ja tavoitteet sekä toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. (Suomen metsäkeskus, n.d.-b) Täydentäviä ekologiseen kestävyteen liittyviä tavoitteita sisältyy Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan, myöhemmin ”METSO”. Metsäsektoriin liittyviä linjauksia löytyy edellä mainittujen lisäksi myös esimerkiksi Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmasta, Biotalousstrategiasta, ilmasto- ja energiastrategioista sekä biodiversiteettistrategiasta. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-f)

Kansainvälisessä metsäpolitiikassa Suomi on mukana mm. YK:n metsäfoorumissa, YK:n ilmastositoumuksessa ja biodiversiteettisitoumuksessa ja Euroopan metsäministerikonferensseissa. Lisäksi Suomen tulee huomioida EU:n metsiä koskevat säädökset kansallisessa lainsäädännössä. EU:lla ei ole varsinaista yhteistä metsäpolitiikkaa, mutta metsiin liittyviä asioita sisältyy useisiin EU:n eri sektoreiden politiikkoihin. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-b)

Unionin metsäasioita koordinoidaan EU:n metsästrategian avulla (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-a). Metsäsektoriin ja erityisesti sen luonnonsuojelu- ja monimuotoisuusasioihin vaikuttavat EU:n biodiversiteettistrategia ja sen kansalliset sitoumukset, ennallistamisasetus, luonnontilaisten ja vanhojen metsien määrittely sekä luonnonläheisemmän metsänhoidon määrittely. Sekä EU:n biodiversiteettistrategian kansallisten sitoumusten ja kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu että luonnontilaisten ja vanhojen metsien määrittely on Suomessa vielä kesken.

Luonnonläheisemmän metsänhoidon ohjeistukset ovat vapaaehtoisia, ja niiden kansallista ohjeistusta ei ole aloitettu. (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-e)

3.3.2 Metsäsertifiointi

Metsäsertifiointi on vapaaehtoinen järjestelmä, jonka päämääränä on taata metsien vastuullinen käyttö sekä edistää kestävästi tuotettujen puupohjaisten tuotteiden markkinoita. Sertifiointi on myös keino, jolla metsänomistaja tai metsäalan toimija voi osoittaa toimivansa vastuullisesti. Suomessa on käytössä kaksi sertifiointijärjestelmää, PEFC ja FSC. (Tapio, n.d.-c)

Molemmat sertifiointijärjestelmät sisältävät lainsäädännön asettamia vaatimuksia tiukemmat kriteerit luonnonhoidolle. Järjestelmien kriteerit poikkeavat toisistaan, mutta molemmat määrittävät konkreettiset vaatimukset muun muassa säästöpuiden jättämiselle, lahopuun säästämiseksi ja vesistöjen suojavyöhykkeille. Sertifioidut metsänomistajat ovat sitoutuneet noudattamaan näitä kriteereitä, ja heidän metsiään auditoidaan säännöllisesti. (Tapio, n.d.-c)

PEFC-sertifikaatin mukainen metsänkäsittely on nykyään käytännössä perustaso, johon suurin osa metsänomistajista kuuluu. Puuta ostavat yritykset noudattavat joka tapauksessa PEFC:n ehtoja, vaikkei metsänomistaja kuuluisikaan sertifiointiin piiriin. FSC-sertifikaatin ehdot ovat PEFC-sertifikaattia tiukemmat, ja FSC-sertifioidusta puusta maksetaan yleensä korkeampaa hintaa. (Häyrynen, 2024, s. 12) Suomen talousmetsistä 83 % kuuluu PEFC-sertifiointiin piiriin (PEFC, n.d.). FSC-sertifioituja metsiä on noin 11 % Suomen puuntuotantoon soveltuvista metsistä (FSC, n.d.).

3.3.3 Neuvonta ja suositukset

Neuvonnalla on tärkeä merkitys talousmetsien luonnonhoidon edistämisessä ja informaatio-ohjaus on yksi metsäpolitiikan ohjauskeino (Maa- ja metsätalousministeriö, n.d.-d). Kansallinen metsästrategia 2035:n Elonkirjoa talousmetsissä -kärkihankkeen edistäviksi toimenpiteiksi on listattu mm. luonnonhoidon osaamisen, suunnittelun ja käytäntöön viennin vahvistaminen sekä metsien rakennepiirteiden lisääminen viestimällä, neuvomalla ja kouluttamalla (Maa- ja metsätalousministeriö, 2023, ss. 30–31).

Tähän kappaleeseen on koottu opinnäytetyön viitekehyksen kannalta oleellisia kanavia, joista metsänomistaja voi saada neuvontaa talousmetsien luonnonhoitoon. Lisäksi esitellään Metsänhoidon suositukset, jotka sisältävät parhaita käytäntöjä kestäväan metsänhoitoon. Neuvonta voi olla joko henkilökohtaista tai tapahtua sähköisten alustojen kautta. Yleisesti metsäalalla hyödynnetään paikkatietoa aina vaan enenevästi, mutta luontotiedon osalta paikkatieto on vielä puutteellista (Kangas, 2024, s. 90).

Metsänomistajat luottavat yleisesti metsäammattilaisen asiantuntemukseen luontoasioissa ja monimuotoisuuden huomioimisessa metsänkäsittelyissä (Räty ym., 2022, s. 131). Metsäneuvontaa ja siten myös luonnonhoitoon ja -suojeluun liittyvää tietoa ja ohjeita metsänomistajille jakaa useita organisaatioita. Neuvontaa tarjoavat organisaatiot voidaan jakaa kolmeen ryhmään: julkinen sektori, yksityiset puuta ostavat yritykset ja metsänhoitoyhdistykset (Peltola, 2013, s. 47).

Julkista sektoria edustaa esimerkiksi Metsäkeskus, jolla on perinteisesti ollut tärkeä rooli luonnonhoidon neuvonnassa ja koulutusten järjestämisessä. Ennen vuotta 2024 Metsäkeskus järjesti yksilöllistä metsän- ja luonnonhoidon neuvontaa, joka kohdistettiin metsänomistajiin, joilla oli metsävaratiedon perusteella toimenpidetarpeita metsässään. Neuvonta saattoi koskea metsän- tai luonnonhoitoa tai esimerkiksi Metsäkeskuksen sähköisen Metsään.fi-palvelun käyttöä. Lisäksi Metsäkeskuksen neuvojat olivat metsänomistajien apuna ympäristötukiprosessissa ja valmistelivat hakemuksen. (Maidell ym., 2021, ss. 20–23) Metsäkeskuksen tilastojen mukaan tyypillisesti yli 90 % ympäristötukihakemuksista kohteiden pinta-alan mukaan laskettuna oli Metsäkeskuksen asiantuntijan valmistelema (henkilökohtainen tiedonanto, 21.3.2025). Vuonna 2024 Metsäkeskus joutui irtisanomaan 50 henkilöä ja määrääikaistamaan 30 tehtävää. Haettavien säästöjen taustasyinä olivat pitkään jatkunut rakenteellinen alijäämä sekä valmistautuminen valtionavun leikkauksiin. Henkilöstövähennykset painottuivat luonnonhoidon asiantuntijoihin, eikä Metsäkeskus tarjoa enää yksilöllistä luonnonhoidon neuvontaa. Metsäkeskus on luopunut myös ympäristötuen valmistelusta. (Suomen metsäkeskus, 2023; Virtanen, 2025, s. 12)

Muutokset ovat korostaneet kaupallisten toimijoiden, kuten metsäalan yritysten ja metsänhoitoyhdistysten roolia luonnonhoitoon ja -suojeluun liittyvässä neuvonnassa. Metsäpalveluyritykset, puunostajat sekä metsänhoitoyhdistykset ovat yleisestikin kehittäneet luonnonhoidon osaamistaan ja palkanneet luonto-osaajia (Kangas, 2024, s. 84). Paikallisena toimijana metsänhoitoyhdistys on usein metsänomistajalle helpoimmin

lähestyttävä taho. On kuitenkin huomioitava, että erotuksena julkiseen sektoriin, yritysten järjestämä neuvonta on markkinaperustaista. (Peltola, 2013, s. 48)

Koskelan ym. (2022, ss. 29, 48) tutkimuksen mukaan luonnonhoitohankkeiden mahdollisuudesta useimmin on saatu tietoa Metsäkeskukselta. Ympäristötuen mahdollisuudesta useimmin on kuultu Metsäkeskukselta tai metsänhoitoyhdistyksen edustajalta. Ehrukaisen (2024, s. 37–38) tutkimuksen mukaan metsänkäyttöasioissa tietolähteenä on useimmin ollut metsänhoitoyhdistys. Kuitenkin 40 % metsäalan toimijoiden kanssa asioineista kertoi, ettei talousmetsien luonnonhoitoa ollut otettu puheeksi.

Tietoa luonnonhoidosta saa myös mm. Metsänhoidon suosituksista, joka on maa- ja metsätalousministeriön järjestämä palvelu ja osa kansallisen metsästrategian tavoitteiden toteutusta. Metsänhoidon suosituksia on valmistelemassa laaja asiantuntijajoukko, ja prosessia koordinoi Tapio. Suositukset ovat työkalu, jonka avulla tavoitellaan kokonaiskestävä metsien hoitoa ja käyttöä ja joka tarjoaa metsän käsittelyyn erilaisia vaihtoehtoja perusteluineen. (Tapio, 2022) Metsänhoidon suositusten verkkopalvelussa on erillinen osionsa luonnonhoidolle ja monimuotoisuudelle, mutta myös yleisiin metsänhoidon toimenpidekohtaisiin ohjeisiin on sisällytetty luontoarvojen huomioiminen.

3.3.4 Taloudelliset kannustimet

Osa talousmetsien luonnonhoidon keinoista, kuten suoja-alueiden jättäminen tai sekapuustoisuuden suosiminen eivät välttämättä aiheuta lainkaan kustannuksia metsänomistajalle. Aina kustannuksilta ei kuitenkaan vältytä, ja niiden suuruus riippuu monesta tekijästä, kuten esimerkiksi säästöpuiden ja muun hakkuiden ulkopuolelle jätettävän myyntikelpoisen puuston määrästä. Toisaalta luonnonhoidon kustannukset voidaan myös ajatella investointina erilaisiin ekosysteemipalveluihin tai metsien puuntuotantokykyyn. (Tapio, n.d.-e, ss. 2–3)

Luonnonhoidolle voi saada rahallista korvausta joko alueen suojelemisen kautta tai korvauksena luonnonhoitotoimista. Tässä luvussa esitellään yleisimmät tavat rahallisen korvauksen saamiseksi. Jos metsänomistaja haluaa rajata luontokohteen metsätalouden toimenpiteiden ulkopuolelle, hän voi suojella kohteen perustamalla yksityisen suojelualueen tai myymällä alueen valtiolle. ELY-keskuksen kautta kohteelle voi hakea joko pysyvää tai 20 vuoden määräaikaista suojelua. Metsäkeskuksen kautta taas on mahdollista tehdä ympäristötukisopimus, joka on voimassa 10 vuotta. Lisäksi esimerkiksi Luonnonperintösäätiö tarjoaa kanavan suojeluun. (Suomen metsäkeskus, n.d.-d) Koska

tämän tutkimuksen kohteena ovat nimenomaan ympäristötukea saaneet metsänomistajat, kuvataan seuraavissa kappaleissa ympäristötuen perusteita tarkemmin.

Jos metsänkäsittelyssä otetaan huomioon ”metsän biologisen monimuotoisuuden ylläpitäminen, luonnonhoito tai metsien muu kuin puuntuotannollinen käyttö laajemmin kuin metsälaissa säädetään yksityisen maanomistajan velvollisuudeksi”, voi metsänomistaja saada ympäristötukea Suomen metsäkeskukselta. Ympäristötuki on yksi metkan eli metsätalouden kannustejärjestelmän työlajeista. (Suomen metsäkeskus, 2024c) Sopimuksessa metsänomistaja sitoutuu säilyttämään alueen metsien biologista monimuotoisuutta sekä olemaan tekemättä alueella metsätalouden toimenpiteitä ilman Metsäkeskuksen lupaa (Suomen metsäkeskus, n.d.-d).

Ensisijaisesti ympäristötukea maksetaan ns. metsälakikohteiden, eli metsälain 10 §:ssä suojeltaviksi määrättyjen erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteiden säilyttämiseen (Suomen metsäkeskus, 2024c). Myöhemmin tässä työssä kyseisistä erityisen tärkeistä elinympäristöistä käytetään nimitystä metsälakikohde. Metsälakikohteiden lisäksi ympäristötukea voidaan myöntää myös monimuotoisuusarvoltaan merkittävälle METSO-ohjelman mukaisille kohteille (Suomen metsäkeskus, 2024d).

Metsälakikohteet ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia, pienialaisia tai metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä ja ne erottuvat selvästi ympäristöstään. Metsälaissa on lisäksi määritelty tiettyjä ominaispiirteitä näille elinympäristöille. Metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

- lähteiden, purojen, norojen ja pienten lampien välittömät lähiympäristöt
- suoelinympäristöt
- rehevät lehtolaikut
- kangasmetsäsaarekkeet
- rotkot ja kurut
- jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
- karukkokankaita vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot (Suomen metsäkeskus, 2024d).

METSO on Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma. METSO:n avulla yksityiset metsänomistajat voivat turvata metsiensä monimuotoisuutta joko suojelemalla metsäänsä tai toteuttamalla luonnonhoitotöitä. Valtio maksaa korvausta ohjelman

mukaisesta suojelusta ja luonnonhoidosta. METSO-ohjelman alkuperäinen toiminta-aika oli 2014–2025, mutta sille myönnettiin jatkokausi vuoteen 2030 asti. (Metsopolku, n.d.). METSO-ohjelman mukaisia kohteita ovat

- lehdot
- monimuotoisuudelle merkittävät kangasmetsät
- monimuotoisuudelle merkittävät suot
- vesistöjen lähimetsät
- metsäluhdat ja tulvametsät
- metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot
- kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt
- harjujen paahde-elinympäristöt
- puustoiset perinneympäristöt
- maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet (Suomen metsäkeskus, 2024d).

Ympäristötukikorvaus lasketaan kiinteistökohtaisesti, ja se muodostuu peruskorvauksesta ja hakkuuarvokorvauksesta. Lisäksi vuodesta 2024 alkaen on runsaslahopuisille kohteille voinut saada kannustinkorvausta. Metsäkeskuksen verkkosivuilta löytyy taulukko, jolla korvauksen suuruutta voi arvioida. Pirkanmaalla keskimääräinen korvaus on ollut vuoden 2023 lopussa lasketun raportin mukaan 3155,77 €/ha (Suomen metsäkeskus 2024a).

Luonnonhoitotöiden suunnitteluun ja toteuttamiseen voi hakea Metsäkeskukselta tukea ympäristötukihakemuksen yhteydessä tai luonnonhoidon tukea erillisellä hakemuksella (Suomen metsäkeskus, n.d.-d; Suomen metsäkeskus, 2025a). Luonnonhoito- ja ennallistamistöitä voidaan teettää myös Helmi-elinympäristöohjelman puitteissa, joka on laaja kansallinen luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen tähtäävä ohjelma (Ympäristöministeriö, n.d.). Lisäksi kulotuksille on mahdollista saada kulotustukea (Suomen metsäkeskus, 2024b). Valtion rahoittamien tukien lisäksi perustasoa laajemmille luonnonhoitotoimenpiteille on mahdollista saada rahallista korvausta esimerkiksi luonnonarvomarkkinoiden, metsäyhtiöiden omien ohjelmien kautta tai aiemmin mainitun FSC-sertifiointin kautta.

Viime aikoina osa metsäyhtiöistä on alkanut tarjota monimuotoisuutta edistäviä palveluita, joista voidaan maksaa metsänomistajalle hintalisää. Ohjelmien sisällöt vaihtelevat yhtiöittäin, mutta tyypillisesti niissä on määritetty tietyt PEFC-sertifikaattia laajemmat luonnonhoitotoimet, ja niihin sitoutuva metsänomistaja saa puukaupan yhteydessä puulleen korkeamman hinnan. (Puukila, 2024, s. 8).

Toinen uusi rahoituksen hankkimisen keino on luonnonarvomarkkinoiden hyödyntäminen. Luonnonarvomarkkinoiden on tarkoitus mahdollistaa metsänomistajille yksityisrahoitteinen korvaus joko luonnonsuojelusta tai luonnonhoitotoimenpiteistä. Vastaavasti se tarjoaa yrityksille ja yksityishenkilöille mahdollisuuden ekologiseen kompensatioon tai muuten luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. (MTK, n.d.) Luonnonarvomarkkinat ovat vielä alkuvaiheessa, ja markkinaehtoiset ratkaisut pyritään saamaan käyttöön vuoteen 2026 mennessä (Valtioneuvosto, 2024).

3.4 Luonnonhoidon arviointi, tutkimus ja kehittäminen

Luonnonhoidon laatua on seurattu vuodesta 1995 lähtien vuosittain, ensin Tapion ja myöhemmin Suomen metsäkeskuksen koordinoimana (Siitonen ym., 2020, s. 8). Lisäksi on tehty luonnonhoitomenetelmien vaikuttavuutta ja kehittämismahdollisuuksia selvittäviä tutkimuksia.

Luonnonvarakeskus (Luke) ja Suomen ympäristökeskus (SYKE) tarkastelivat tutkimushankkeessaan talousmetsien luonnonhoidon vaikutuksia metsien monimuotoisuudelle tärkeisiin rakenteisiin VMI-aineistojen avulla. Tutkimuksen mukaan luonnonhoidon toimet ovat oikeansuuntaisia, ja niillä on monimuotoisuuden kannalta myönteistä vaikutusta metsien rakenteeseen. Hanketta oli rahoittanut metsäteollisuus. (Suomen ympäristökeskus, 2019)

Valtioneuvoston teettämässä tutkimuksessa selvitettiin luonnonhoidon tehostamisen vaihtoehtoja, ja sen perusteella luonnonhoitotoimien vaikuttavuutta voitaisiin lisätä huomioimalla kytkeytyneisyyttä ja alueellisia ominaispiirteitä. Tutkimuksen mukaan vaikuttavuuden tehostaminen edellyttäisi luonnonhoidon laaja-alaista huomioimista metsäalan koko toimintakentässä. Tutkimuksen johtopäätöksissä peräänkuulutetaan myös luonnonhoidon vaikutusten mittariston sekä pitkäkestoisten tutkimussarjojen tärkeyttä. (Räty ym., 2022, ss. 3, 146)

Samassa tutkimuksessa tutkittiin myös luonnonhoitomenetelmien ekologista toimivuutta, ja keskeisiksi toimiksi todettiin luontokohteiden perustaminen, kuolleen puun lisääminen, lehtipuusekoituksen lisääminen, suojavyöhykkeiden ja säästöpuiden jättäminen, suurten ja vanhojen puiden säästäminen, riistatiheikköjen perustaminen sekä kulotukset (Räty ym., 2022, s. 46).

Vaikka luonnonhoidon toimilla on ollut myönteisiä vaikutuksia mm. lahopuun määrään, on nykyistä luonnonhoidon tasoa myös kritisoitu riittämättömäksi. Säästöpuiden määrää tulisi lisätä nykyisestä, jotta voidaan turvata niiden ylläpitämien elinympäristöjen jatkuva saatavuus (Heikkala, 2016, ss. 22–23; Pasanen, 2024, s. 4). Myös kuolleen puun määrää pitäisi kasvattaa merkittävästi, jotta lahopuusta riippuvaisten lajien uhanalaistuminen pysähtyisi (Torvinen, 2023, s. 52).

Luonnonvarakeskuksen tutkimuksessa selvitettiin talousmetsien luonnonhoidon kehitystä sekä laadunarvioinnin että valtakunnan metsien inventoinnin perusteella. Vuodelta 2020 olevassa tutkimusraportissa todetaan, että laadunarvioinnin valossa talousmetsien luonnonhoidon toteutus on tällä vuosituhanella pysynyt melko staattisena – todennäköisesti siitä syystä, että kriteeritkään eivät ole merkittävästi muuttuneet. Seurattavia muuttujia olivat luontokohteiden turvaaminen, luontokohteille säästetyn elävän ja kuolleen puuston määrä, elävien säästöpuiden sekä lahopuuston säästäminen uudistushakkuualoilla ja suojakaistojen jättäminen vesistöjen rannoille. Näissä muuttujissa ei ollut tapahtunut silmiinpistävää muutosta, mutta toisaalta luonnonhoidon laatu ei myöskään ollut parantunut vaan huonontunut 2000-luvulta 2010-luvulle. Raportti oli osa Luontolaatu-hanketta, jossa hankittiin tietopohjaa talousmetsien luonnonhoidon laadun seurannan parantamiseksi. (Siitonen ym., 2020, ss. 19, 44)

Maa- ja metsätalousministeriön käynnistämällä Monimetsä-hankkeella tuettiin Kansalliseen metsästrategiaan 2025 kuulunutta tavoitetta metsien kestävästä hoidosta ja käsittelystä vuosina 2016–2018. Hankkeessa muun muassa luotiin metsänomistajien ja metsäammattilaisten avuksi luonnonhoidon tarkastuslista sekä koottiin luonnonhoidon paikkatietoaineistot Suomen metsäkeskuksen verkkosivujen karttapalveluun. Vuosina 2019–2022 toteutetun Monimetsä – jatkoaskel luonnonhoitoon -hankkeen päämääränä oli metsänomistajien tietämyksen lisääminen talousmetsien luonnonhoidosta. Hankkeen aikana koulutettiin sekä metsänomistajia että metsäammattilaisia sekä tuotettiin materiaaleja, joilla voidaan lisätä tietämystä myöhemminkin. Hankkeen loppuraportissa todetaan, että on selkeä tarve tuoda jatkossakin aktiivisesti esille mahdollisuuksia monimuotoisuuden turvaamiseen ja lisäämiseen. (Suomen metsäkeskus, 2022b)

3.5 Metsänomistajien suhtautuminen luonnonhoitoon

Lainsäädäntö asettaa luonnonhoidolle vähimmäistason, mutta sen tason yläpuolella metsänomistajalla on mahdollisuus valita omiin tavoitteisiinsa parhaiten sopivat keinot

luonnonhoidon toteuttamiseksi (Tapio, n.d.-c). Osalle metsänomistajista riittää vähimmäismäärä luonnonhoitotoimia, mutta useat metsänomistajat ovat mukana esimerkiksi PEFC-sertifioinnissa. Metsänomistajalla voi olla myös omia luonnonhoidollisia toiveita ja tavoitteita (Saaristo & Vanhatalo, 2019, ss. 21, 23). Metsänomistajien mielipiteillä ja suhtautumisella onkin suuri merkitys talousmetsien luonnonhoitoon.

Suomalainen metsänomistaja 2020 –tutkimuskokonaisuuteen kuuluneen Metsien ekosysteempipalvelut ja jokamiehenoikeus metsänomistajan näkökulmasta -raportin mukaan metsänomistajista reilu viidennes oli sitä mieltä, että yksityismetsien luontoarvojen turvaamisesta tulisi lisätä. Luontoarvojen turvaamisen toteutustavoista eniten metsänomistajia kiinnosti luonnonhoito, 59 % vastasi vaihtoehdon kiinnostavan paljon tai melko paljon. Lähes yhtä paljon kiinnosti vaihtoehto ”luontoarvojen erityinen huomioon ottaminen metsien hoidossa ja käsittelyssä”. (Koskela ym., 2021, ss. 5, 24–25)

Ympäristötukisopimusten ja luonnonhoitohankkeiden vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita selvittäneessä tutkimuksessa kysyttiin myös ympäristötukisopimuksen tehneiden metsänomistajien kiinnostusta luonnonhoitoon sopimuksen kohteena olevalla alueella. Ympäristötukisopimuksia koskeva kysely lähetettiin metsänomistajille, joiden tilalla oli tehty metsätalouden ympäristötukisopimus vuosina 2016–2019 ja kyselyyn vastasi 540 metsänomistajaa. Vastausten perusteella tärkeimmät ympäristötukisopimuksen tekemiseen vaikuttaneet syyt olivat luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, luontoarvojen säilyttäminen tuleville sukupolville ja maiseman säilyttäminen. Kysymykseen metsänomistajien kiinnostuksesta lisätä ympäristötukisopimuskohteensa luontoarvoja luonnonhoidolla, kuten esimerkiksi lähteitä kunnostamalla, alikasvoskuusia lehdosta poistamalla tai soita ennallistamalla, 19 % vastaajista ilmaisi kiinnostuksensa. 36 % vastaajista oli sitä mieltä, että ympäristötukikohteen luonnonhoito voisi mahdollisesti kiinnostaa ja 32 % ei ollut kiinnostunut lisäämään kohteen luontoarvoja luonnonhoidolla. Syitä heikohkolle kiinnostukselle ei tässä tutkimuksessa kartoitettu. (Koskela ym., 2022, ss. 12, 14–15, 25, 27)

Edellä mainitussa Koskelan ym. tutkimuksessa metsänomistajilta kysyttiin myös arviota ympäristötukisopimuksen tekemisen vaikutuksesta siihen, miten he toimivat sopimuksen ulkopuolisissa metsissään. Neljännes vastaajista oli sitä mieltä, että ympäristötukisopimuksen tekemisen myötä he ovat joko aiempaa enemmän ottaneet metsänhoitotöissä ja hakkuissa luontoarvot huomioon tai että he ovat huomioineet maisema-arvot aiempaa laajemmin. Lisäksi reilu kaksi viidesosaa vastasi kummankin väitteen osalta tehneensä näin ainakin jossain määrin. Tutkimuksen johtopäätöksissä

todettiin, että ympäristötukisopimuksilla on mahdollista saavuttaa myös kohderajausta tai toteutusaluetta laajempaa vaikuttavuutta. (Koskela ym., 2022, ss. 39–40, 72)

Taloustmetsien luonnonhoidon tehostamisen vaikutukset (LUONTEVA) -hankkeen puitteissa tehtiin myös tutkimus metsänomistajien suhtautumisesta luonnonhoitoon. Tutkimuksessa selvitettiin mm. mitä luonnonhoidon keinoja metsänomistajien metsissä on käytetty viimeisen viiden vuoden aikana ja mitä aiotaan käyttää tulevien viiden vuoden aikana. Tulosten perusteella yli 60 % vastaajista aikoi varmasti jättää yksittäisiä säästöpuita useista eri puulajeista sekä jättää kaikkia puulajeja harvennushakkuissa ja taimikonhoidossa. Lisäksi usea vastasi ”mahdollisesti”, ja negatiivisesti edellä mainittuihin luonnonhoidon keinoihin suhtautui vain alle 10 % vastaajista. Tutkimuksessa vastaukset ryhmiteltiin sen mukaan, mitä luonnonhoidon keinoja metsänomistaja aikoi käyttää seuraavan viiden vuoden aikana, ja 45 % vastaajista kuului ryhmään, jossa aikomus oli käyttää monipuolisesti erilaisia luonnonhoidon menetelmiä. (Räty ym., 2022, ss. 112–113)

LUONTEVA-hankkeen tutkimuksessa tiedusteltiin metsänomistajilta myös luonnonhoitoon kannustavia tekijöitä. Näistä merkittävimmiksi nousivat tutkimustulosten mukaan taloudelliset kannustimet, joihin kuuluivat mm. verovaroista maksettava, tulonmenetykset korvaava kannustinmaksu, joko ympäristötoimien tuloksista palkitsevalla lisäkorvauksella tai ilman sitä, sekä luontoystävällisemmin tuotetusta puusta maksettava korkeampi puun hinta. Vastauksista käy ilmi, että taloudellisten kannustimien lisäksi myös monipuolinen neuvonta ja ohjeistus voi edistää monimuotoisuuden tunnistamista ja huomioimista. (Räty ym., 2022, ss. 120, 122)

LUONTEVA-hankkeen raportissa yhtenä merkittävimpänä negatiivisena tekijänä luonnon monimuotoisuuden edistämisen kannalta mainitaan taloudellisten kannustimien puute. Käytännössä metsänomistajat joutuvat itse kantamaan luonnonhoidosta koituneet kustannukset ja tulonmenetykset. Raportin mukaan metsätalouden tukijärjestelmää olisi mahdollista kehittää ottamalla käyttöön tulosperusteisia tukia ja kannustinpalkkioita. (Räty ym., 2022, ss. 132, 137)

Jani Ehrukaisen opinnäytetyössä tutkittiin metsänomistajien suhtautumista luonnonhoitoon. Tutkimuksen kohteena olivat yli 5 hehtaaria metsää omistavat yksityismetsänomistajat ympäri Suomen. Tutkimuksessa selvitettiin mitä luonnonhoitokeinoja metsänomistajat ovat käyttäneet ja mitä keinoja he aikovat käyttää lähitulevaisuudessa. Molemmissa kohdissa selkeästi suosituimmat keinot olivat elävien säästöpuiden jättäminen sekä kuolleen ja lahoavan puun jättäminen hakkuualueelle. Mielenkiintoista on, että Ehrukaisen

tutkimustulosten mukaan luonnonhoidon keinoja vastasi käyttäneensä pienempi osuus kuin 90 %, joka on sertifioitujen tilojen osuus Suomessa. Opinnäytetyössä pohditaankin, että tulokseen voi vaikuttaa se, että luonnonhoidon keinot eivät ole kaikille metsänomistajille tuttuja eivätkä he välttämättä tiedä mitä keinoja heidän metsissään on käytetty. (Ehrukainen, 2024, ss. 27, 41)

Kysyttäessä nykyisten luonnonhoitotoimien määrää ja tasoa omistamassaan metsässä, suurin osa arvioi niiden vastaavan metsänhoidon suositusten mukaista tasoa. Vaihtoehtoina olivat lainsäädännön vähimmäistason mukaan, PEFC-sertifioinnin mukaan, FSC-sertifioinnin mukaan, metsänhoidon suositusten mukaan, teen hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat, teen paljon enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat, en osaa sanoa. Suurin osa vastaajista (71 %) kokee tuntevansa monimuotoisuuden ja luonnonhoitoon liittyvät asiat melko hyvin tai hyvin. Tutkimuksen mukaan jatkossa luonnonhoitoon kannustaisi parhaiten normaalia korkeammin hinnoiteltu puukauppa ja taloudelliset menetykset korvaava tuki. Kuitenkin myös monimuotoisuuden turvaaminen sekä nykyistä parempi tieto ja ymmärrys luonnonhoitotoimenpiteitä kohtaan koetaan vaikuttavana tekijänä. (Ehrukainen, 2024, ss. 35–36, 42)

4 Aineisto ja menetelmät

Tässä luvussa esitetään tutkimusmenetelmä, jolla opinnäytetyön tutkimuskysymyksiin tullaan vastaamaan. Lisäksi kuvataan aineiston keruu, tutkimuksen käytännön toteutus ja analyysimenetelmät.

4.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa suurehkon joukon näkemyksiä ja suhtautumista luonnonhoitoon, ja tutkimusmenetelmänä käytettiin pääasiassa kvantitatiivista tutkimusta. Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus perustuu kohteen kuvaamiseen tilastojen ja numeroiden avulla (Jyväskylän yliopisto, n.d.). Määrällinen tutkimus soveltuu juuri aineistoille, joissa havaintoyksiköitä, eli tässä tapauksessa vastaajia, on paljon. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa etsitään aineistosta säännönmukaisuuksia sekä usein myös kausaalisuhteita, eli syy-seuraussuhteita. Tutkimustyyppiltään opinnäytetyö on kartoittava tutkimus. Kartoittavan tutkimuksen avulla voidaan tutkia vähän tunnettuja asioita ja löytää niistä keskeisiä malleja, teemoja ja luokkia (Vilka, 2007, ss. 17, 20, 23, 25).

4.2 Aineiston keruu

Aineistohankinnan menetelmänä oli kysely. Kyselylle tyypillistä on strukturoitu kyselylomake, joka sisältää vakioituneet kysymykset ja vastausvaihtoehdot. Kyselyn havaintoyksikkönä on yleensä henkilö, jonka mielipiteitä, asenteita, ominaisuuksia tai käyttäytymistä tutkitaan. (Vilkkä, 2007, s. 28; Tampereen yliopisto, n.d.-a)

Tutkimuksen kohderyhmä eli perusjoukko olivat metsänomistajat, joilla oli voimassa oleva määräaikainen ympäristötukisopimus, jonka kohde oli Pirkanmaalla. Maantieteellinen rajausta tehtiin toimeksiantajan Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla - hankkeen perusteella. Perusjoukosta päätettiin ryväsotannalla ottaa tutkimuskohteeksi ne metsänomistajat, joiden ympäristötukisopimus oli tehty vuosien 2018–2023 aikana. Tälle ryppäälle tehtiin kokonaistutkimus. Ryväsotanta perusteltiin sillä, että tässä ryppäässä metsätila on todennäköisemmin vielä sen metsänomistajan omistuksessa, joka ympäristötukisopimuksen on tehnyt. Lisäksi ympäristötuen hakemiseen liittyneet taustatekijät ovat tällä joukolla oletetusti paremmin muistissa kuin niillä, joiden ympäristötukisopimuksen tekemisestä on pidempi aika. Otoksesta poistettiin vielä markkinointikiellon asettaneet metsänomistajat. Vastaanottajien sähköpostiosoitteet saatiin haettua edellä mainituilla rajauksilla toimeksiantajan metsävaratietojärjestelmästä ja asiakasrekisteristä. Kyselytutkimus toteutettiin helmikuussa 2025, ja tutkimuksen otoskoko oli 564 henkilöä.

Lomakkeen suunnittelussa ja luomisessa oleellista on asiaongelman, tutkimusongelman ja käsitteiden määrittäminen. Operationalisoinnissa tutkimuksen käsitteet puretaan mitattaviksi asioiksi, eli kysymyksiksi ja vastausvaihtoehdoiksi. (Vilkkä, 2007, ss. 37, 79) Kysely toteutettiin Webropol-ohjelmistolla. Kyselyssä käytettiin valinta-, monivalinta- sekä matriisimuotoisia kysymyksiä. Joukossa oli myös sekamuotoisia kysymyksiä, joissa yksi vastausvaihtoehto oli tyyppiä ”jokin muu, mikä?”. Tätä käytettiin silloin kun epäiltiin, ettei kaikkia vastausvaihtoehtoja tunneta. Riittävien vastausvaihtoehtojen löytäminen on oleellista, koska puuttuvaa tietoa ei voi saada enää aineiston keräämisen jälkeen (Vilkkä, 2007, s. 71). Avoimia kysymyksiä käytettiin vain harkitusti ja lopullisessa lomakkeessa niitä oli kaksi kappaletta. Kaksi kysymystä oli rakennettu niin, että tietyn vastauksen antaneet ohjattiin automaattisesti joidenkin kysymysten yli.

Lopulliseen kyselylomakkeeseen valittiin yhteensä 35 kysymystä. Lomakkeen suunnittelussa kiinnitettiin huomiota siihen, että kysymykset, vastausohjeet ja vastausvaihtoehdot olisivat mahdollisimman selkeitä niin sisällöllisesti kuin ulkoasultaankin.

Kyselyn alussa tiedusteltiin vastaajan taustatietoja, mutta vastausvaihtoehdot määritettiin niin, että vastaajan anonymiteetti säilyi. Esimerkiksi vastaajalta ei kysytty asuinkuntaa, vaan asuinympäristön kokoa, ja kysymykseen oli neljä asukasmäärän perusteella luokiteltua vastausvaihtoehtoa.

Taustatietojen jälkeen kartoitettiin ympäristötukisopimuksen tekemiseen vaikuttaneita syitä, mikäli ympäristösopimus oli tehty nykyisen omistajan aikana, sekä metsänomistajan tietämystä metsäsertifioinneista ja luonnonhoidosta. Seuraavaksi kysyttiin, onko metsänomistajan tilalla tehty metsänhoito- tai hakkuutoimenpiteitä viimeisen viiden vuoden aikana. Jos vastaus oli myönteinen, seurasi kysymyksiä siitä, miten luonnonhoito otettiin tehdyissä toimenpiteissä huomioon. Tämän jälkeen selvitettiin vastaajan tavoitteita metsänomistukselle ja yleistä luonnonhoidon tasoa sekä kartoitettiin tekijöitä, jotka kannustaisivat laajempaan luonnonhoitoon. Lomakkeella kysyttiin myös, mistä vastaaja on saanut tietoa luontokohteista tai luonnonhoidosta, miten hän kokee neuvonnan tulevaisuuden ja onko ympäristötukisopimus vaikuttanut vastaajan metsien käyttöön. Lopuksi selvitettiin vielä mm. kiinnostusta suojelualueen laajentamiseen tai erillisiin luonnonhoitohankkeisiin sekä suunnitelmia koskien suojellun alueen tulevaisuutta nykyisen ympäristötukisopimuksen päätyttyä.

Kysymyksiä pohdittiin huolellisesti työn toimeksiantajan kanssa ja kommentit pyydettiin myös ohjaavalta opettajalta ja opinnäytetyön ohjauksen pienryhmän opiskelijoilta. Vilkan (2007, s. 70) mukaan suurin osa määrällisen tutkimuksen ajasta kuluu operationalisoinnissa sekä kysymysten ja vastausvaihtoehtojen muotoilussa. Näin oli tässäkin tutkimuksessa, ja kysymyslomakkeen hiomiseen käytettiin useita viikkoja.

Lomakkeen teknistä toimivuutta ja sisällön ymmärrettävyyttä testattiin ennen kyselyn lähettämistä varsinaiselle kohderyhmälle. Kysymysten määrä haluttiin rajata niin, että kyselyyn vastaamiseen kuluisi korkeintaan 15–20 minuuttia, jota pidetään hyvän kyselyn enimmäispituutena (Tampereen yliopisto, n.d.-b). Testivastaajien vastausaika oli keskimäärin 15 minuuttia. Testaajien kommenttien perusteella muutamaa kysymystä hiottiin vielä yksiselitteisemmäksi.

Kyselylle luotiin saateteksti, jossa kerrottiin mm. tutkimuksen tavoitteesta ja vastaushalukkuuteen pyrittiin vaikuttamaan myös yhteystietonsa jättäneiden vastaajien kesken arvottavalla kirjapalkinnolla. Kyselyn loppuun lisättiin vapaaehtoinen kenttä yhteystietojen jättämiselle arvontaa varten sekä tietosuojailmoitus. Koska kyselylomake oli luotu opinnäytetyön tekijän tunnuksilla Webropolissa, mutta vastaanottajien yhteystiedot

olivat vain toimeksiantajan hallussa, piti kysely lähettää niin sanottuna nettilinkkinä toimeksiantajan lähettämässä sähköpostissa asiakastietojärjestelmästä. Vastaamiseen annettiin aikaa 10 päivää. Muistutusviesti lähetettiin, kun vastausaikaa oli jäljellä kolme päivää.

4.3 Aineiston analysointimenetelmät

Määrällisen tutkimuksen edellytyksenä on, että saatuja havaintoja voidaan mitata. Mittaamista on tiedon käsittely, jossa tehdään eroja havaintoyksiköiden välille ja määritellään ero joillakin symboleilla. Aineiston analyysi suunniteltiin tehtävän menetelmillä, joissa kuvataan yhden tai kahden muuttujan välisiä suhteita. Vastausvaihtoehdoissa käytettiin mm. Likertin asteikkoa, ja vaihtoehdot suunniteltiin niin, että aineistoa voidaan analysoida laatueroasteikolla ja järjestysasteikolla. Nämä asteikot soveltuvat sanalliseen mittaamiseen (Vilkka, 2007, s. 36, 48, 50, 118).

Yhtä muuttujaa voidaan analysoida esimerkiksi sijaintiluvuilla, kuten keskiarvo ja moodi, tai hajontaluvuilla, kuten vaihteluväli ja keskihavainto. Kahden muuttujan välistä riippuvuutta analysoitaessa voidaan käyttää esimerkiksi ristiintaulukointia. Ristiintaulukoinnilla voidaan löytää muuttujia, jotka näyttävän selittävän toista muuttujaa. (Vilkka, 2007, ss. 119, 129–131)

5 Tulosten esittely

Tässä luvussa esitetään ensin aineiston analyysi taustamuuttujien jakaumina. Sen jälkeen esitellään kyselyn tulokset tutkimuskysymyksittäin.

5.1 Aineiston taustamuuttujat ja tutkimuksen luotettavuus

Kyselyyn saatiin 140 vastausta, joten vastausprosentti oli 24,8 %, mitä voidaan pitää tutkimuksen luotettavuuden kannalta riittävänä tasona. Kyselyn vastaajien taustatiedoista selvisi, että vastanneista hieman yli puolet kuului ikäryhmään 51–70 vuotta. Seuraavaksi yleisin ikäryhmä oli yli 70-vuotiaat. Noin kaksi kolmasosaa vastanneista oli miehiä ja kolmannes naisia. Ammattiasemaltaan 42 % ilmoitti olevansa eläkeläisiä, 24 % palkansaajia ja 21 % maa- tai metsätalousyrittäjiä.

Vastaajien keskuudessa yleisin metsätilan omistusmuoto oli yksinomistus (49 %). Noin neljännes omisti tilan yhdessä puolison kanssa ja lähes yhtä moni metsäyhtymän osakkaana. Metsätilan kokoa kysyttäessä yleisimmät vastaukset olivat 20–50 hehtaaria (32 %) ja alle 20 hehtaaria (21 %). Vastaajista kolmasosa oli omistanut metsää yli 30 vuotta ja 25 % 20–30 vuotta.

Vastaajien asuinpaikkaa kartoitettaessa saatiin selville, että 36 % vastaajista asui tilallaan ja 18 % asui 20–50 kilometrin päässä tilaltaan. Yleisimmät asuinympäristöt olivat maaseutu tai haja-asutusalue (32 %) ja yli 100 000 asukkaan kaupunki (29 %). Vastaajien taustatiedot on koottu taulukkoon 1.

Taulukko 1. Vastaajien ja heidän tilojensa taustapiirteiden jakaumat

Vastaajan tai tilan taustapiirre	% kyselyn vastaajista
Vastaajan ikä	
Alle 20 vuotta	0 %
20–35 vuotta	5 %
36–50 vuotta	15 %
51–70 vuotta	53 %
Yli 70 vuotta	27 %
Sukupuoli	
Nainen	31 %
Mies	68 %
Muu / en halua ilmoittaa	1 %
Ammattiasema	
Palkansaaja	24 %
Maa- tai metsätalousyrittäjä	21 %
Muun alan yrittäjä	8 %
Eläkeläinen	42 %
Opiskelija	1 %
Työtön	1 %
Jokin muu	4 %
Metsätilan omistusmuoto	
Yksin	49 %
Yhdessä puolison kanssa	24 %
Kuolinpesä	4 %
Metsäyhtymä	22 %
Yhteismetsä	0 %
Muu, mikä?	1 %
Metsätilan koko	
Alle 20 hehtaaria	21 %
20–50 hehtaaria	32 %
51–100 hehtaaria	19 %
101–200 hehtaaria	11 %
Yli 200 hehtaaria	18 %
Montako vuotta olet omistanut metsää?	
Alle 5 vuotta	4 %
5–9 vuotta	15 %
10–19 vuotta	22 %

20–30 vuotta	25 %
Yli 30 vuotta	34 %
Asuinpaikan etäisyys lähimmälle metsätilalle	
Asun tilalla	36 %
Alle 20 km	13 %
20–50 km	18 %
51–100 km	12 %
101–200 km	8 %
Yli 200 km	13 %
Asuinympäristö	
Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)	29 %
Keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000–100 000 asukasta)	25 %
Pienempi kuntataajama tai kaupunki (alle 20 000 asukasta)	14 %
Maaseutu tai haja-asutusalue	32 %

Kadon vaikutuksen selvittämiseksi kaikkien taustamuuttujien osalta taulukon mukaista jakaumaa perusjoukosta ei saatu tämän tutkimuksen aikataulun puitteissa, ja joitakin taustamuuttujia vertailtiin kaikkiin yksityisiin metsänomistajiin. Perusjoukosta 63 % oli miehiä ja 37 % naisia. Perusjoukon keski-ikä oli 58 vuotta. Vastaajien yleisin valitsema ikähaarukka täsmäsi perusjoukon keski-ikään. Kyselyyn vastanneissa miesten osuus hieman korostui, sillä vastaajista 68 % oli miehiä, kun perusjoukosta miesten osuus oli 63 %.

Metsäkeskuksen Yksityiset metsänomistajat -tietotuotteen mukaan kaikkien suomalaisten yksityismetsänomistajien keski-ikä on 61 vuotta ja metsänomistuksen keskipinta-ala 31,1 hehtaaria. Metsänomistajista miehiä on 57,5 % ja naisia 42,5 %. (Suomen metsäkeskus, 2025b) Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuksen mukaan metsänomistajista 47 % on eläkeläisiä, 37 % palkansaajia ja 9 % maa- ja metsätalousyrittäjiä. Maaseutumaisessa ympäristössä asuu 53 % metsänomistajista, ja tilallaan asuu 35 % metsänomistajista. (Karppinen ym., 2020b) Koskelan ym. (2022, s.19) tutkimukseen vastanneista ympäristötukea saaneista metsänomistajista oli eläkeläisiä 47 %, palkansaajia 26 % ja maa- ja metsätalousyrittäjiä 15 %. Huomionarvoista on, että edellä mainittuihin tutkimuksiin verrattuna tähän kyselyyn vastanneissa korostui maa- ja metsätalousyrittäjien osuus, sillä kyseiseen ryhmään kuului opinnäytetyön tutkimuksessa 21 %. Tilallaan asuvien osuus oli lähes sama kuin Suomalainen metsänomistaja 2020 -tutkimuksessa.

Kyselytutkimuksen otoksen edustavuuteen voi vaikuttaa kyselyn vastaustapa. Sähköinen vastausmahdollisuus saattoi rajata vastaajien joukosta henkilöitä, joilla on heikot tietotekniikkataidot. Nykypäivänä tällä ei enää kuitenkaan pitäisi olla suurta rajaavaa vaikutusta. Lisäksi on teoriassa mahdollista, että kyselyyn vastasi joku muu kuin

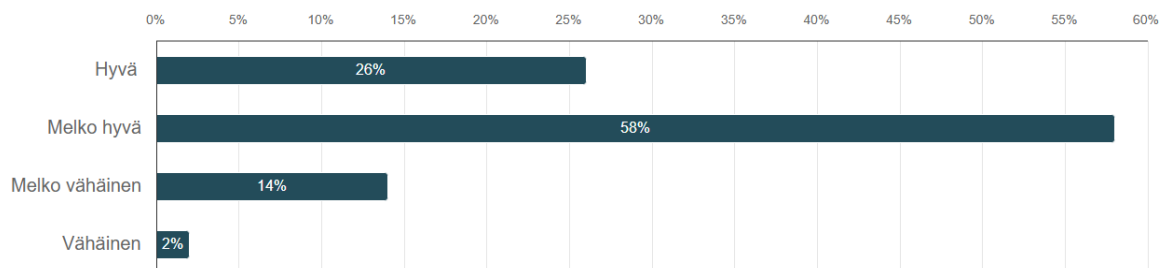
varsinaisen kohderyhmän edustaja, koska kysely lähetettiin nettilinkkinä. Toisaalta tätä mahdollisuutta ei olisi voitu täysin sulkea pois muillakaan kyselyn lähettämisen tavoilla.

5.2 Suhtautuminen luonnonhoitoon

Opinnäytetyön ensimmäinen tutkimuskysymys koskee ympäristötukea saaneiden metsänomistajien suhtautumista luonnonhoitoon metsätilansa muilla kuvioilla. Asiaa selvitettiin kyselyssä useampien kysymysten avulla, joista ensin esiteltävät ovat enemmänkin taustaa kartoittavia. Kyselyn vastausten perusteella 84 % kokee tietämyksensä luonnonhoidosta ja sen menetelmistä olevan hyvä tai melko hyvä. Vain 2 % vastaajista määritteli tietämyksensä heikoksi. Vastausjakauma on esitetty kuvassa 1.

Kuva 1. Vastaajien tietämys luonnonhoidosta ja sen menetelmistä

Millaiseksi koet oman tietämyksesi luonnonhoidosta ja sen menetelmistä?

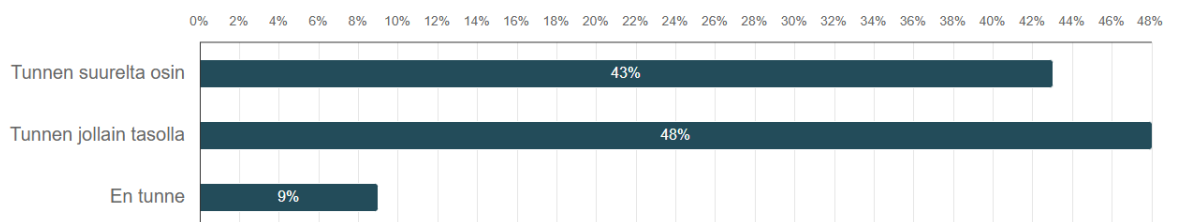

Luonnonhoitoon liittyen kyselyssä kartoitettiin myös metsänomistajien tietämystä metsäsertifioinneista. Kuvassa 2 kuvattu vastausjakauma osoittaa, että 43 % vastaajista ilmoitti tuntevansa sertifiointijärjestelmät suurelta osin ja lähes puolet jollain tasolla.

Kuva 2. Sertifiointijärjestelmien tunteminen

Tunnetko metsien sertifiointijärjestelmät?

Metsäsertifioinnilla huomioidaan metsien luonnonhoitoa lain minimitasoa laajemmin.

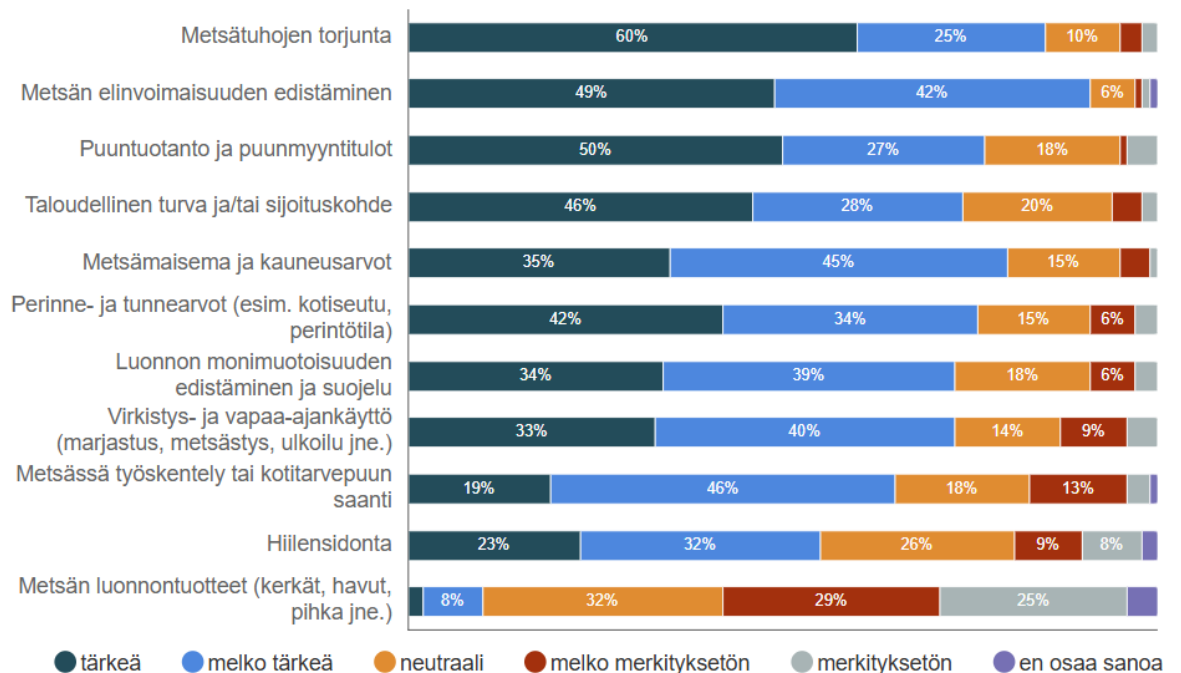

Tämän jälkeen metsänomistajilta tiedusteltiin, että onko heidän metsänsä sertifioitu. Metsänsä joko PEFC- tai FSC-sertifioiduksi tiesi 72 % vastaajista. 14 % vastaajista ei ollut vastauksensa perusteella sertifiointien piirissä ja 14 % ei tiennyt ovatko heidän metsänsä sertifioituja.

Lisäksi vastaajia pyydettiin arvioimaan metsänomistuksensa tavoitteita. Vastauksissa useimmin tärkeiksi valitut vaihtoehdot olivat metsätuhojen torjunta, puuntuotanto ja puunmyyntitulot sekä metsän elinvoimaisuuden edistäminen. Luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja suojelun koki tärkeäksi 34 % ja melko tärkeäksi 39 % vastaajista. Vastaukset ovat nähtävissä kuvassa 3.

Kuva 3. Vastaajien tavoitteet metsänomistuksessa

Mitkä ovat tavoitteesi metsänomistuksessa?

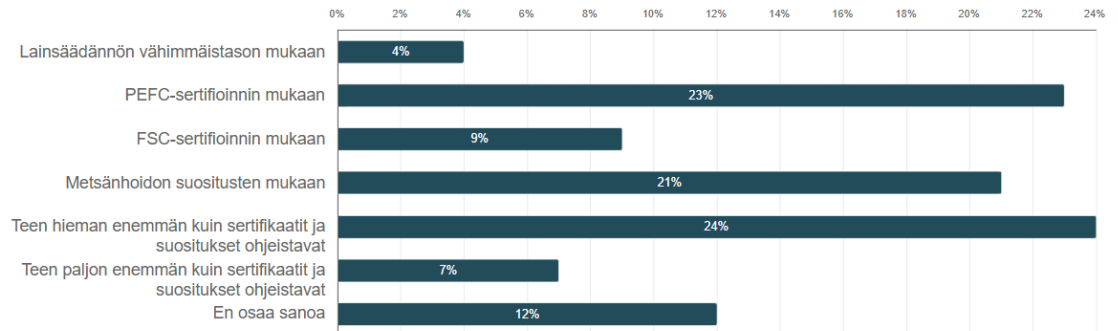

Kartoitettaessa metsätilalla toteutettavaa luonnonhoidon tasoa tai laajuutta yleisesti, 24 % vastaajista ilmoitti tekevänsä hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat. 23 % toteutti luonnonhoitoa PEFC-sertifioinnin mukaisesti ja 21 % metsänhoidon suositusten mukaan. Kaikkien vastausvaihtoehtojen osuudet ovat nähtävissä kuvassa 4.

Kuva 4. Luonnonhoidon laajuus

Missä laajuudessa metsätilallasi toteutetaan luonnonhoitoa?

Valitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

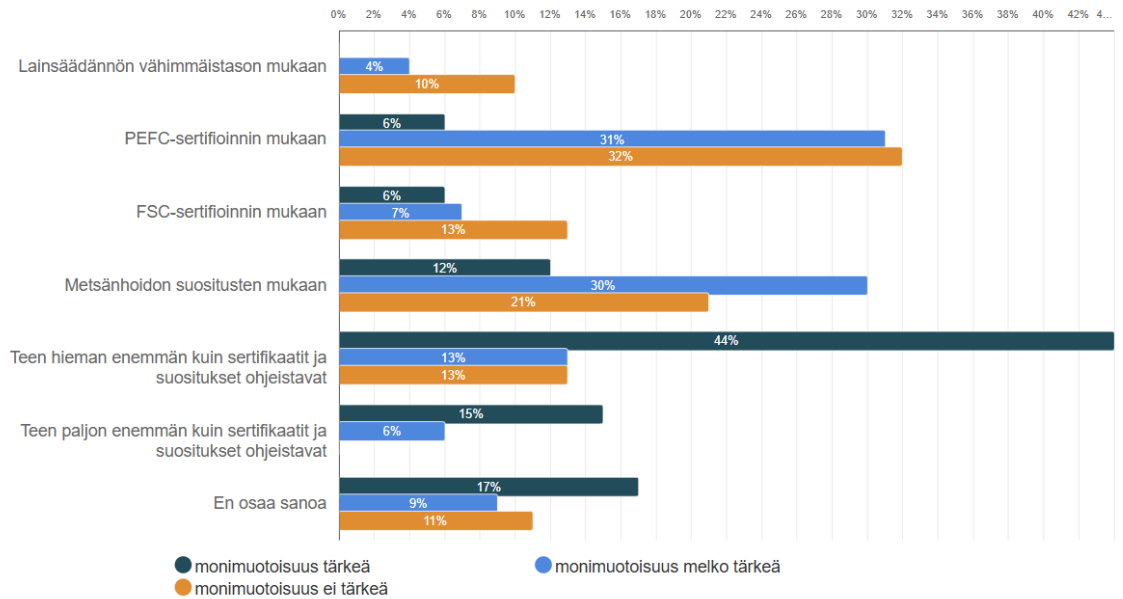
Vertailtaessa luonnonhoidon laajuutta taustamuuttujiin, havaittiin että vaihtoehdon ”teen hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat” tai ”teen paljon enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat” olivat muita useammin valinneet ikäluokkaan 36–50 vuotta kuuluvat tai joko maaseudulla/haja-asutusalueella tai pienemmässä kuntataajamassa/kaupungissa asuvat. Sukupuolella taas ei ollut systemaattista vaikutusta luonnonhoidon laajuuteen.

Kun luonnonhoidon laajuutta peilattiin siihen, miten metsänomistaja oli vastannut metsänomistuksen tavoitteita kartoittavassa kysymyksessä luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja suojelun tärkeyteen, havaittiin seuraavaa: Monimuotoisuuden tärkeäksi ilmoittaneista 44 % sijoittui kohtaan ”teen hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat”. Monimuotoisuuden korkeintaan melko tärkeäksi ilmoittaneista suurin osa sijoittui joko kohtaan ”PEFC-sertifioinnin mukaan” tai ”metsänhoidon suositusten mukaan”. Ristiintaulukoinnin tulos on esitelty kuvassa 5.

Kuva 5. Luonnon monimuotoisuuden tärkeyden vaikutus luonnonhoidon laajuuteen

Missä laajuudessa metsätilallasi toteutetaan luonnonhoitoa?

Välitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

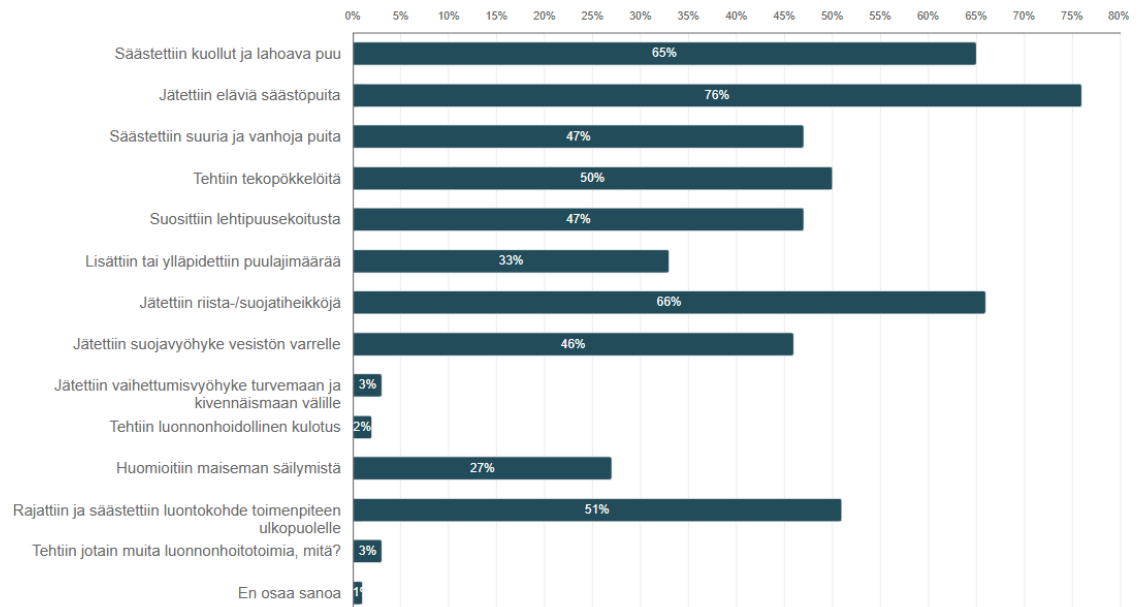

Lomakkeella kysyttiin myös, onko vastaajan metsätilalla tehty metsänhoito- tai hakkuutoimenpiteitä viimeisen viiden vuoden aikana. Vastaajista 89 % ilmoitti tilallaan tehdyn joko metsänhoitoa, hakkuita tai molempia. Tälle 125 henkilön ryhmälle esitettiin jatkokysymyksiä luonnonhoidon huomioimisesta toimenpiteiden yhteydessä. 58 % vastaajista oli tehnyt osan toimenpiteistä itse ja teettänyt osan ulkopuolisella. 33 % vastaajista oli teettänyt kaikki toimenpiteet ulkopuolisella. Metsänhoito- tai hakkuutoimien yhteydessä tehdyistä luonnonhoidon toimenpiteistä yleisimmin käytettyjä olivat elävien säästöpuiden jättäminen (76 % vastaajista), suojatiheikköjen jättäminen (66 % vastaajista) sekä kuolleen ja lahoavan puun säästäminen (65 % vastaajista). Käytettyjä luonnonhoidon menetelmiä on esitelty kuvassa 6. Vastaajista 2 % ilmoitti, ettei luonnonhoidon toimenpiteitä ollut tehty ollenkaan.

Kuva 6. Luonnonhoidon huomioiminen metsänkäsittelyssä

Miten toimenpiteen yhteydessä huomioitiin luonnonhoitoa?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

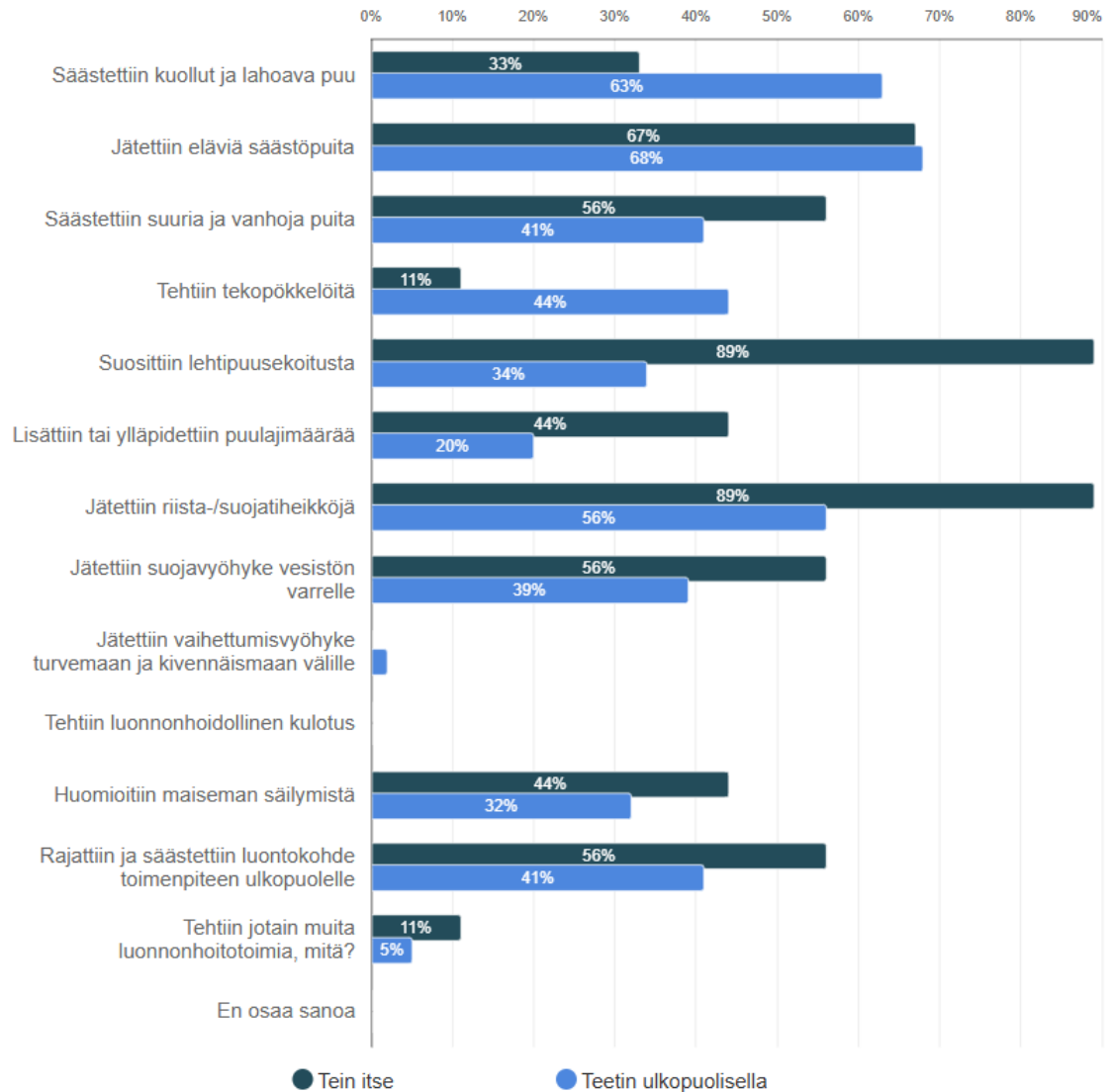

Metsänhoidon tai hakkuun toimenpiteitä itse tehneet kokivat huomioineensa luonnonhoitoa enemmän kuin töitä ulkopuolisella teettäneet. Itse töitä tehneistä lähes 90 % oli suosinut lehtipuusekoitusta ja jättänyt suojatiheikköjä. Lahopuun säästäminen ja tekopötkkelöiden tekeminen oli yleisempää töitä ulkopuolisella teettäneiden metsissä. Kuvassa 7 on vertailtu luonnonhoidon toimien käyttöä itse metsätöitä tehneiden ja töitä muilla teettäneiden välillä.

Kuva 7. Luonnonhoidon toimien käytön vertailu metsätöitä itse tehneiden ja töitä ulkopuolisella teittäneiden välillä

Miten toimenpiteen yhteydessä huomioitiin luonnonhoitoa?

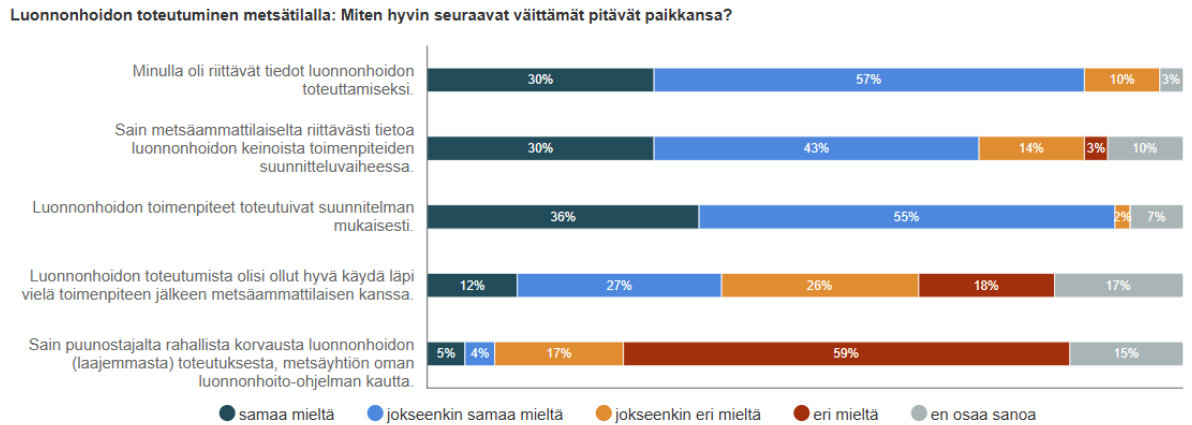
Voit valita useamman vaihtoehdon.

Vastaajista 87 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että hänellä oli riittävät tiedot luonnonhoidon toteuttamiseksi. Suuri osa oli myös saanut metsäammattilaiselta riittävästi tietoa luonnonhoidon keinoista toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa. Peräti 91 % vastaajista oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että luonnonhoidon toimenpiteet toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Kysyttäessä tarvetta käydä luonnonhoidon toteutumista läpi metsäammattilaisen kanssa toimenpiteiden jälkeen, kielteisiä vastauksia oli hieman enemmän kuin myönteisiä. Vastaajista 5 % oli samaa mieltä ja 4 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut rahallista korvausta luonnonhoidon laajemmasta toteutuksesta metsäyhtiön oman luonnonhoito-ohjelman

kautta. Luonnonhoidon toteutumiseen liittyvien väittämien kaikki tulokset on esitetty kuvassa 8.

Kuva 8. Luonnonhoidon toteutuminen metsätilalla

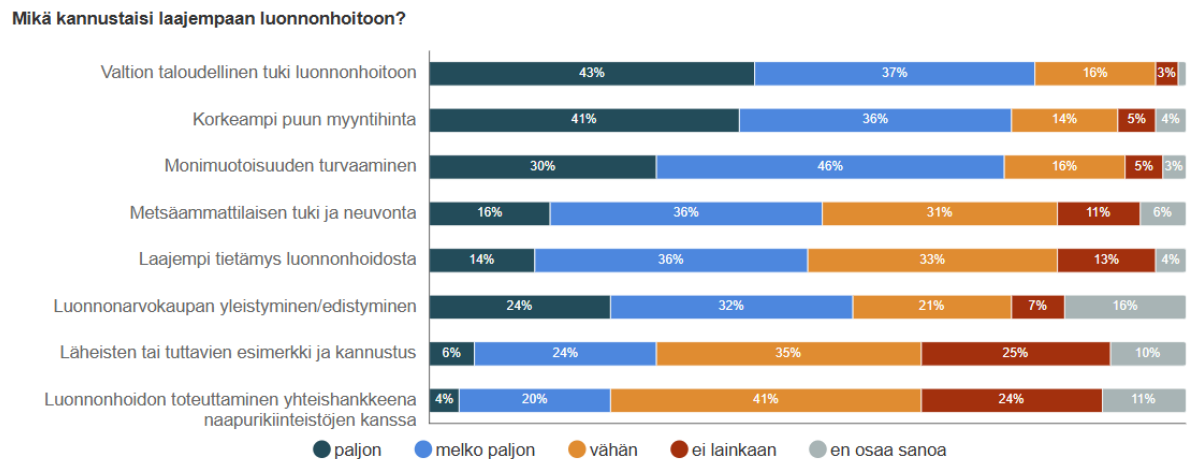

Kyselylomakkeella oli avoin kysymys, johon sai halutessaan kirjoittaa millaista lisätietoa vastaaja kaipaisi luonnonhoidosta. Vastauksista nousi esiin erityisesti toive saada selkeää ja puolueetonta perustietoa luonnonhoidosta. Lisäksi toivottiin tietoa mm. luonnonhoidon korvauksista, hyödyistä ja haitoista, ennallistamisesta, luonnonhoitohankkeista sekä oman tilan luontoarvoista ja luonnonhoitomahdollisuuksista. Myös hiilensidonta ja ilmastomuutokseen varautuminen mainittiin.

5.3 Kiinnostus luonnonhoidon lisäämiseen tai suojelun laajentamiseen

Tutkimuksessa selvitettiin myös mitkä asiat kannustaisivat lisäämään luonnonhoitotoimia ja onko metsänomistajilla kiinnostusta laajentaa suojelualuettaan. Kuvassa 9 näkyvät vastaajille esitetyt vaihtoehdot mahdollisesti laajempaan luonnonhoitoon kannustavista tekijöistä. Eniten kannatusta saivat valtion taloudellinen tuki, korkeampi puun hinta sekä monimuotoisuuden turvaaminen. Näiden lisäksi puolet tai hieman yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että luonnonarvokaupan yleistyminen, metsäammattilaisen tuki ja neuvonta sekä laajempi tietämys luonnonhoidosta kannustaisivat laajempaan luonnonhoitoon paljon tai melko paljon. Vaihtoehdoista vähiten kannatusta saivat läheisten tai tuttavien kannustus ja luonnonhoidon toteuttaminen yhteishankkeena naapurikiinteistöjen kanssa.

Kuva 9. Laajempaan luonnonhoitoon kannustavia tekijöitä

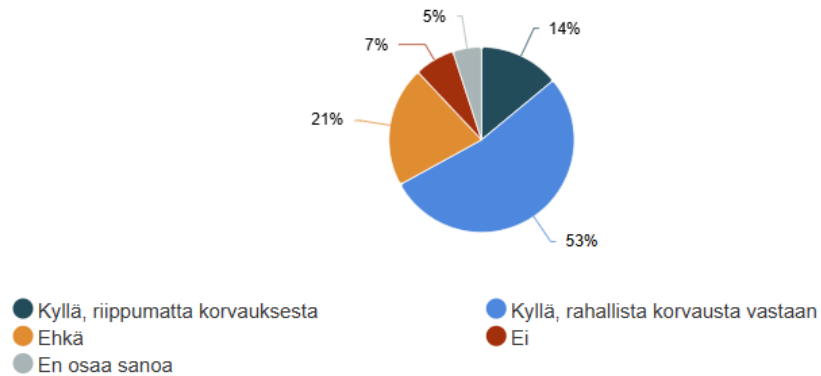
Lomakkeella oli lisäksi avoin kysymys, johon saattoi kirjoittaa muun laajempaan luonnonhoitoon kannustavan tekijän. Vastauksissa oli paljon vaihtelua, eikä mikään tietty teema noussut ylitse muiden. Vastausten joukossa oli mm. toive suojelukohteen rajoitteiden lieventämisestä, suojelukriteerien löyhentämisestä ja toisaalta taas lainsäädännön kiristämisestä. Pari vastausta liittyi ammattilaisten antamaan neuvontaan ja myös esimerkiksi kustannusten oikeudenmukainen jakautuminen sekä talouden ja työllisyyden huomioiminen oli mainittu.

Metsänomistajilta tiedusteltiin myös kiinnostusta saada rahallista korvausta laajemmasta talousmetsien luonnonhoidosta. Vastaajista 90 % olisi kiinnostunut saamaan valtion varoista maksettavaa tukea, 81 % puunostajan maksamaa korkeampaa puunhintaa ja 62 % yksityissektorin luonnonarvokaupan kautta tulevaa korvausta.

Mahdollisia uusia suojelukohteita taustoittamaan kysyttiin tunnistaako vastaaja metsätalallaan nykyisen ympäristötukikohteen lisäksi muita monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita tai rakenteita. Vastausten jakauma esitellään kuvassa 10. 62 % vastaajista ilmoitti tunnistavansa tällaisia kohteita ja 19 % oli epävarmoja. Tiedusteltaessa kiinnostusta monimuotoisuudelle arvokkaan kohteen suojelemiseen tai rajaamiseen toimenpiteiden ulkopuolelle, 53 % vastaajista olisi kiinnostunut tästä rahallista korvausta vastaan. 21 % vastasi ”ehkä” ja 14 % olisi valmis suojelemaan tai rajaamiseen ulkopuolelle korvauksesta riippumatta.

Kuva 10. Kiinnostus monimuotoisuudelle arvokkaan kohteen suojelemiseen tai rajaamiseen toimenpiteiden ulkopuolelle

Jos tilallasi olisi muitakin monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita, olisiko sinulla kiinnostusta niiden suojelemiseen tai rajaamiseen toimenpiteiden ulkopuolelle?

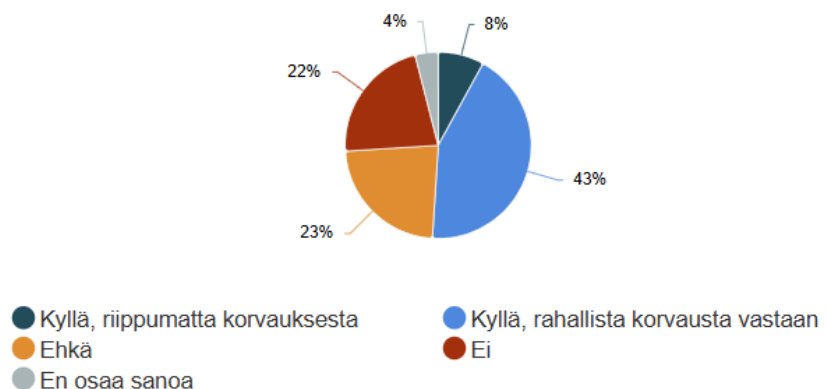

Kyselyssä kartoitettiin myös vastaajien kiinnostusta nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeeseen tai suojelualueen laajentamiseen. Kuvan 11 jakaumasta nähdään, että 43 % vastasi olevansa kiinnostunut rahallista korvausta vastaan ja 23 % oli epävarmoja. Kielteisen kannan ilmoitti 22 % vastaajista.

Kuva 11. Kiinnostus nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeeseen tai suojelualueen laajentamiseen

Onko sinulla kiinnostusta nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeeseen tai suojelualueen laajentamiseen?

Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi suoelinympäristön ennallistaminen, lähteen kunnostaminen tai kulutus.

5.4 Ympäristötukisopimus ja sen vaikutukset luonnonhoitoon

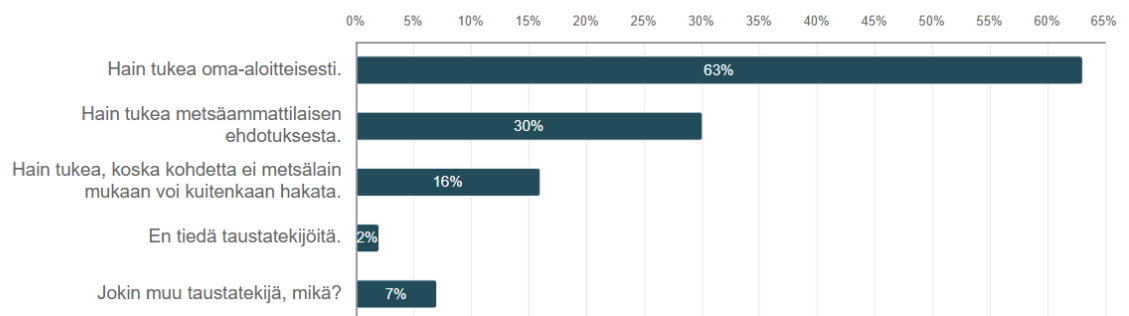
Tutkimuksen toisena tutkimuskysymyksenä oli selvittää ympäristötukisopimuksen mahdollista vaikutusta luonnonhoitoon suhtautumiseen. Ympäristötukeen liittyvien kysymysten alussa selvitettiin, onko ympäristötukisopimus laadittu sinä aikana, kun metsätila oli ollut vastaajan omistuksessa. Kyselyyn vastanneista 92 %:n kohdalla

ympäristötukisopimus oli laadittu metsätilan ollessa vastaajan omistuksessa. Tälle 128 henkilön ryhmälle esitettiin jatkokysymyksiä ympäristötukisopimuksen tekemiseen liittyvistä taustatekijöistä. Vastaukset näkyvät kuvassa 12. Vastaajista 63 % oli hakenut tukea oma-aloitteisesti ja 30 % metsäammattilaisen ehdotuksesta. 16 %:n kohdalla tukea oli haettu, koska kohdetta ei olisi kuitenkaan voitu hakata metsälakikohteen vuoksi. Vaihtoehdon ”jokin muu taustatekijä” valinneista suurimmalla osalla syy oli ympäristötukisopimuksen jatkaminen.

Kuva 12. Ympäristötuen hakemisen taustatekijät

Ympäristötuen hakemisen taustatekijät

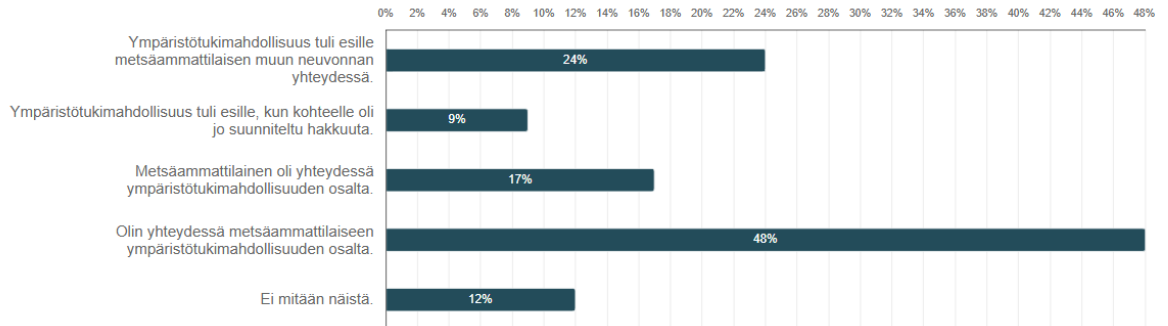
Voit valita useamman vaihtoehdon.

Metsäammattilaisen roolia ympäristötuen hakemisessa selvitettiin pyytämällä vastaajaa valitsemaan yksi tai useampi viidestä vaihtoehdosta, jotka on esitetty kuvassa 13. Lähes puolet vastaajista oli ollut itse yhteydessä metsäammattilaiseen ympäristötukimahdollisuuden osalta, ja neljänneksen kohdalla ympäristötukimahdollisuus oli tullut esille metsäammattilaisen muun neuvonnan yhteydessä. 17 % vastasi metsäammattilaisen olleen yhteydessä vastaajaan ympäristötukiasianssa. Vain 9 % vastasi ympäristötukimahdollisuuden tulleen esille vasta, kun kohteelle oli suunniteltu hakkuuta.

Kuva 13. Metsäammattilaisen rooli ympäristötukea haettaessa

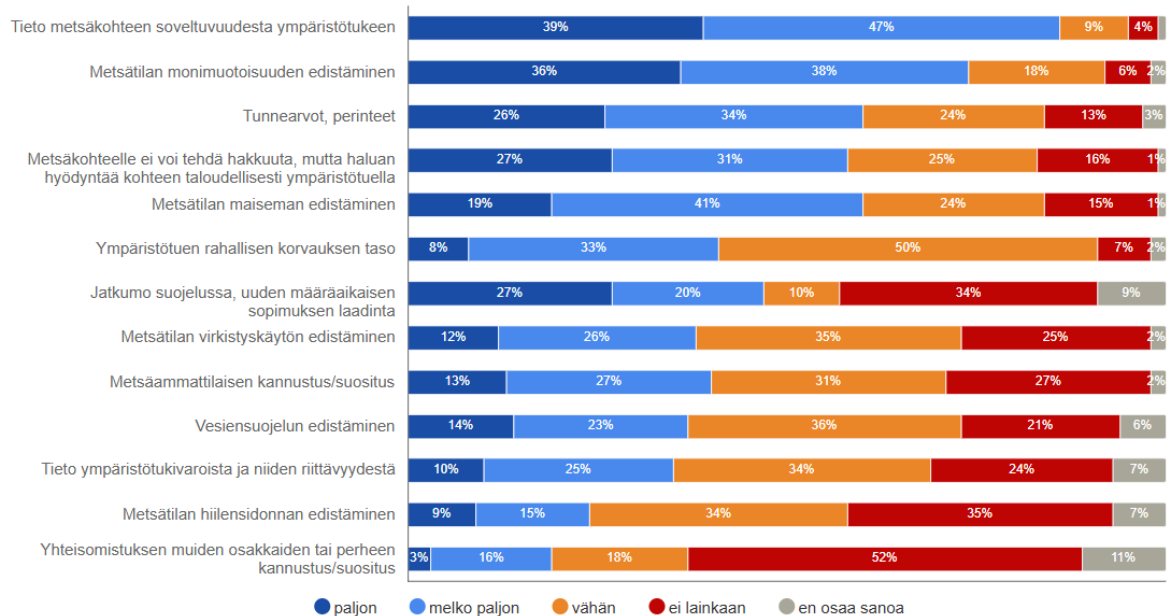
Miten sait mahdollista apua metsäammattilaiselta?
Voit valita useamman vaihtoehdon.

Ympäristötukisopimuksen tekemiseen olivat eniten vaikuttaneet tieto metsäkohteen soveltuvuudesta ympäristötukeen, metsätilan monimuotoisuuden edistäminen, tunnearvot ja perinteet, metsätilan maiseman edistäminen sekä halu hyödyntää kohde taloudellisesti, koska sille ei voi tehdä hakkuuta. Kaikki vastausvaihtoehdot jakaumineen ovat nähtävissä kuvassa 14.

Kuva 14. Ympäristötukisopimuksen tekemiseen vaikuttaneet seikat

Kuinka paljon seuraavat seikat vaikuttivat ympäristötukisopimuksen tekemiseen?

Lähes 60 % kaikista kyselyyn vastanneista oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että he ovat saaneet lisätietoa luonnon monimuotoisuudesta tai luonnonhoitomenetelmistä ympäristötukiprosessin myötä. Lisäksi yli puolet vastaajista oli

samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä, että saatu lisätieto on vaikuttanut positiivisesti suhtautumiseen luonnonhoitoa kohtaan.

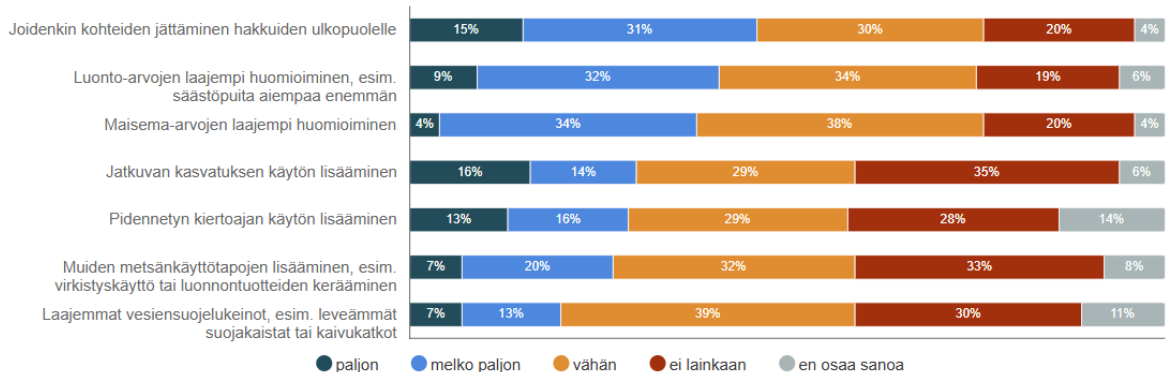
Aineiston analyysissä tutkittiin myös, että onko ympäristötukisopimuksen tekemisen taustasyillä vaikutusta siihen, että kokeeko vastaaja tukiprosessin myötä tulleen lisätiedon vaikuttaneen positiivisesti suhtautumiseen luonnonhoitoon. Merkittäviä vaikutuksia ei analyysin perusteella kuitenkaan löytynyt.

Kysyttäessä miten ympäristötukisopimus on vaikuttanut metsänomistajan muun metsän käyttöön, 46 % vastaajista ilmoitti sen vaikuttaneen paljon tai melko paljon joidenkin kohteiden jättämiseen hakkuiden ulkopuolelle. Vastaajista 41 % koki ympäristötukisopimuksen vaikuttaneen paljon tai melko paljon luontoarvojen laajempaan huomioimiseen, ja toisaalta 19 % oli sitä mieltä, että ympäristötukisopimus ei ollut vaikuttanut lainkaan luontoarvojen laajempaan huomioimiseen. Vastausten jakauma on esitetty kuvassa 15.

Kuva 15. Ympäristötukisopimuksen vaikutus muun metsän käyttöön

Miten voimassa oleva ympäristötukisopimuksesi on vaikuttanut muun metsäsi käyttöön?

Jos metsässäsi ei ole tehty viime aikoina hakkuita tai metsänhoitotöitä, voit vastata sen mukaan, miten ajattelet tulevaisuudessa toimivasi.

Kyselyssä kartoitettiin myös metsänomistajien suunnitelmia suojelukohteen tulevaisuuden osalta. 66 % vastaajista oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että on tietoinen eri suojeluvaihtoehdoista ja 80 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että olisi kiinnostunut jatkamaan ympäristötukisopimusta nykyisen sopimuksen päätyttyä. Kysyttäessä kiinnostuksesta kohteen pysyvään suojeluun, jos se kohteen ominaisuuksien puolesta olisi mahdollista, myönteisiä ja kielteisiä vastauksia oli saman verran. Ympäristötukikorvauksen koki riittäväksi 13 % vastaajista. 64 % oli sitä mieltä, että korvaus saisi olla suurempi, mutta tuen määrä ei kuitenkaan ole este mahdolliselle

jatkosopimukselle. Vastaajista 16 % ilmoitti korvauksen olevan niin pieni, että se vaikuttaa kielteisesti sopimuksen jatkamiseen.

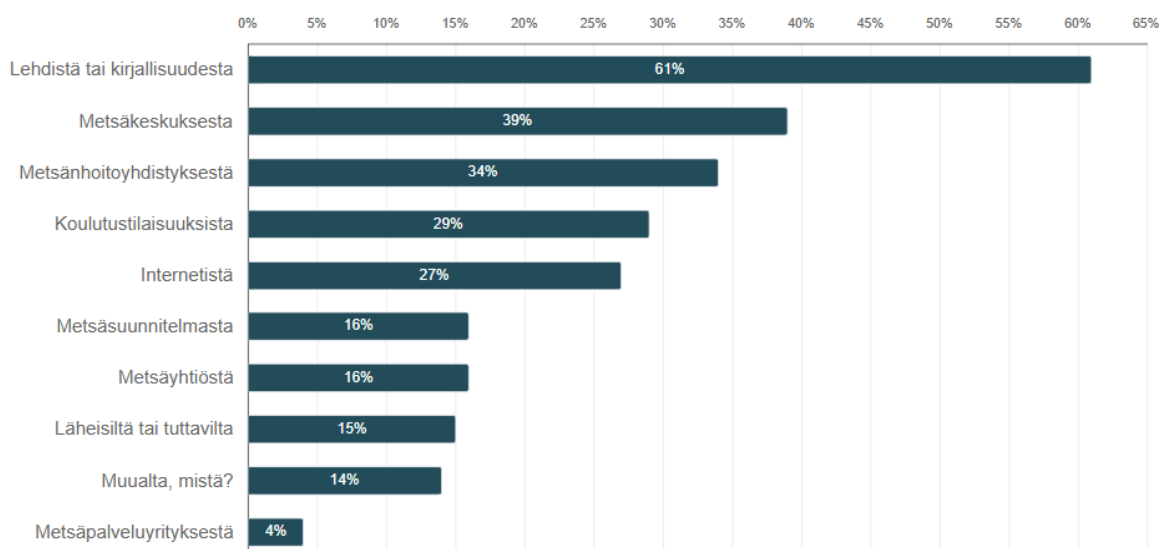
5.5 Näkemykset luonnonhoidon neuvonnasta

Opinnäytetyön kolmantena tutkimuskysymyksenä oli kartoittaa metsäalan toimintaympäristön muutoksen vaikutusta luonnonhoidon neuvontaan ja miten metsänomistajat tähän suhtautuvat. Kyselylomakkeella tiedusteltiin mistä vastaajat ovat saaneet tietoa luonnonhoidon keinoista. Vastaajaa pyydettiin valitsemaan kuvassa 16 näkyvistä tietolähteistä korkeintaan kolme tärkeintä. Lehdistä ja kirjallisuudesta tietoa oli saanut 61 % vastaajista. Seuraavaksi yleisimmät tietolähteet olivat kyselyn mukaan Metsäkeskus (39 %), metsänhoitoyhdistykset (34 %), koulutustilaisuudet (29 %) ja internet (27 %). Niistä, jotka olivat vastanneet ”muualta”, suurin osa oli saanut tietonsa joko opiskelun tai metsäalan työpaikan kautta.

Kuva 16. Luonnonhoidon tietolähteet

Mistä olet saanut tietoa metsien luonnonhoidon keinoista?

Valitse 1-3 tärkeintä tietolähdettä.

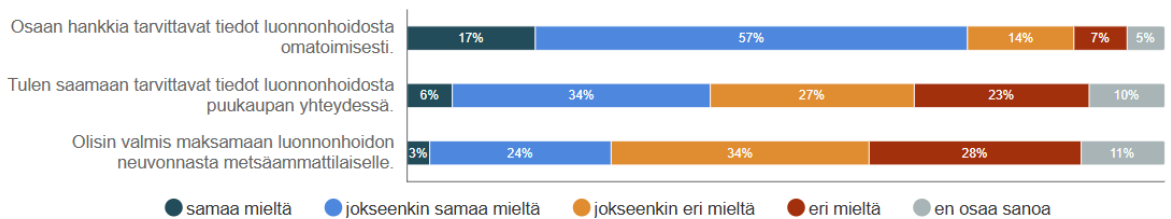

Kyselyyn vastanneista kaksi kolmasosaa koki saaneensa riittävästi tietoa metsätilansa monimuotoisuudelle arvokkaista kohteista ja luonnonhoidosta. Vastaajista 42 % ilmoitti tiedon tulleen viranomaisilta ja 24 % muilta metsäammattilaisilta. 17 % ei ollut saanut riittävästi tietoa ja 17 % oli epävarma kannastaan. Seuraavaksi vastaajille esitettiin kuvassa 17 esitetyt väittämät luonnonhoidon neuvonnan tulevaisuuteen liittyen. Kysymyksen yhteydessä vastaajille kerrottiin, että metsänomistajien henkilökohtaista metsän- ja

luonnonhoidon neuvontaa valtion varoin ei enää vuodesta 2024 alkaen ole Metsäkeskuksesta saatavilla. Vastaajista 74 % oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä ”Osaan hankkia tarvittavat tiedot luonnonhoidosta omatoimisesti”. Omiin kykyihinsä tiedon etsinnässä luottivat eniten maa- ja metsätalousyrittäjät sekä muun alan yrittäjät ja vähiten palkansaajat. Kuitenkin palkansaajistakin yli puolet uskoivat löytävänsä tarvittavat tiedot itse. Väitteeseen tarvittavien tietojen saamisesta luonnonhoidosta puukauppojen yhteydessä vastasi kielteisesti puolet vastaajista ja myönteisesti 40 % vastaajista. 62 % vastaajista oli eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä, että olisi valmis maksamaan luonnonhoidon neuvonnasta metsäammattilaiselle. 53 % kyselyyn vastanneista oli eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väitteestä, että olisi valmis maksamaan ympäristötukikorvauksen hakemisprosessissa avustamisesta metsäammattilaiselle.

Kuva 17. Väittämät koskien luonnonhoidon neuvontaa tulevaisuudessa

Metsänomistajien henkilökohtaista metsän- ja luonnonhoidon neuvontaa valtion varoin ei enää vuodesta 2024 alkaen ole Metsäkeskuksesta saatavilla. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä koskien luonnonhoidon neuvontaa tulevaisuudessa?

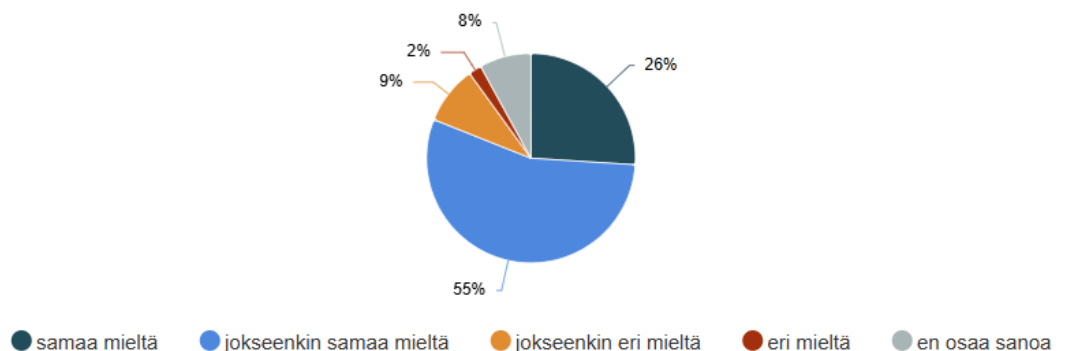

Lisäksi vastaajille esitettiin väittämiä oikean viranomaistahon tavoittamisesta. Kyselyyn vastanneista 26 % oli samaa mieltä ja 55 % jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että tietää mistä löytää tarvittaessa lisätietoa luonnonhoitoon tai -suojeluun liittyen. Vastausten osuudet on esitetty kuvassa 18.

Kuva 18. Lisätiedon löytäminen luonnonhoidosta tai -suojelusta

Miten hyvin seuraavat väittämät koskien luonnonhoidon ja -suojelun tiedottamista pitävät mielestäsi paikkansa?

Tiedän mistä löydän tarvittaessa lisätietoa luonnonhoitoon tai -suojeluun liittyen.

63 % oli eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä, että eri viranomaisten, kuten Metsäkeskus ja ELY, välinen vastuunjako on selkeä. 45 % vastaajista ilmoitti olevansa samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että on helppoa tavoittaa viranomaistaho, johon haluaa olla yhteydessä. 34 % oli tästä eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä ja 21 % ei osannut sanoa kantaansa.

6 Tulosten tarkastelu, johtopäätökset ja pohdinta

Tässä luvussa tiivistetään tutkimuksen keskeiset tulokset sekä verrataan niitä aikaisempien tutkimusten tuloksiin. Lisäksi pohditaan tuloksiin vaikuttaneita tekijöitä ja arvioidaan tutkimusprosessin onnistumista.

6.1 Tuloksien yhteenveto ja johtopäätökset

Kyselyyn vastanneista 24 % ilmoitti metsätalallaan toteutettavan luonnonhoitoa hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat. Lähes yhtä moni vastasi metsiensä luonnonhoidon laajuuden määräytyvän PEFC-sertifikaatin (23 %) tai metsänhoidon suositusten mukaan (21 %). Ehrukaisen opinnäytetyön tutkimuksessa, jonka kohderyhmänä olivat yleisesti metsänomistajat kautta maan, suurin osa metsänomistajista koki riittäväksi luonnonhoidon toimien määräksi metsissään metsänhoidon suositusten mukaisen määrän (Ehrukainen, 2024, s. 42). Tulosten eroavaisuuteen voivat olla syynä juuri erilaiset kohderyhmät. Ympäristötukisopimuksen tehneet vaikuttavat olevan keskimäärin hieman valveutuneempia luonnonhoitoasioissa kuin muut metsänomistajat.

Metsänomistamisen tavoitteita kartoitettaessa 73 % vastaajista arvioi luonnon monimuotoisuuden edistämisen ja suojelun joko tärkeäksi tai melko tärkeäksi, vaikka moni muu tavoite menikin tämän vaihtoehdon edelle. Tutkimuksen mukaan 26 % vastaajista kokee tietämyksensä luonnonhoidosta olevan hyvä ja 58 % melko hyvä. Ehrukaisen tutkimustulokset olivat saman suuntaiset ja vastaavat luvut olivat hänen tutkimuksensa mukaan 27 % ja 44 % (Ehrukainen, 2024, s. 35).

Viimeisen viiden vuoden aikana metsänhoito- tai hakkuutöitä tehneet tai teettäneet kokivat suurelta osin, että heillä oli riittävät tiedot luonnonhoidon toteuttamiseksi. Lähes kolme neljäsosaa vastaajista oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut metsäammattilaiselta riittävästi tietoa luonnonhoidon keinoista toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa. Yli 90 % vastaajista oli samaa tai jokseenkin samaa mieltä

väitteestä, että luonnonhoidon toimenpiteet toteutuivat suunnitelman mukaisesti. Yleisimmin käytettyjä luonnonhoidon toimenpiteitä olivat elävien säästöpuiden jättäminen (76 % vastaajista), suojaheikköjen jättäminen (66 % vastaajista) sekä kuolleen ja lahoavan puun säästäminen (65 % vastaajista). LUONTEVA-hankkeen loppuraportin perusteella kaikkein yleisimpiä luonnonhoidon toimia olivat säästöpuiden jättäminen ja puuston lehtipuuosuuden lisääminen (Räty ym., 2022, s. 111). Ehrukaisen opinnäytetyön mukaan useimmin käytettyjä luonnonhoidon keinoja oli elävien säästöpuiden jättäminen sekä kuolleen ja lahoavan puun jättäminen (Ehrukainen, 2024, s. 33). Itse metsänkäsittelyä tehneet kokivat luonnonhoitoa huomioidun enemmän kuin metsätöitä ulkopuolisilla teettäneet. Tähän saattaa vaikuttaa se, että itse töitä tehneet ovat paremmin tietoisia toteutetuista luonnonhoitotoimista. Ulkopuolisen tekemät luonnonhoitotoimet saattavat jäädä metsänomistajalta huomiotta, jollei metsäammattilainen niistä erikseen mainitse.

Laajempaan luonnonhoitoon parhaiten kannustavia tekijöitä ovat valtion taloudellinen tuki ja korkeampi puun hinta, mutta myös monimuotoisuuden turvaaminen itseisarvona koetaan tärkeäksi kannustimeksi. Myös Ehrukaisen tutkimuksessa vaikuttavina tekijöinä korostuivat taloudellinen näkökulma ja halu parantaa monimuotoisuutta (Ehrukainen, 2024, s. 37). LUONTEVA-hankkeen tutkimuksen mukaan luonnonhoitoon kannustivat erityisesti taloudelliset kannustimet, kuten verovaroista maksettava kannustinmaksu, joka korvaisi vähintään tulonmenetykset (Räty ym., 2022, s. 120).

Vastaajista yli puolet olisivat kiinnostuneita suojelemaan tai rajaamaan mahdollisen uuden metsätilaltaan löytyvän monimuotoisuudelle arvokkaan kohteen toimenpiteiden ulkopuolelle rahallista korvausta vastaan. Nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeesta tai suojelualueen laajentamisesta rahallista korvausta vastaan kiinnostuneita oli 43 % vastaajista. Koskelan ym. ympäristötukisopimuksien ja luonnonhoitohankkeiden vaikuttavuutta ja kehittämistarpeita käsitelleessä tutkimuksessa viidesosa vastaajista oli kiinnostunut lisäämään ympäristötukisopimuskohteensa luontoarvoja luonnonhoidolla ja reilu kolmannes oli mahdollisesti kiinnostuneita (Koskela ym., 2022, s. 27).

Kyselyyn vastanneista 59 % oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä väitteestä, että he ovat saaneet lisätietoa luonnon monimuotoisuudesta tai luonnonhoitomenetelmistä ympäristötukiprosessin myötä. Lähes yhtä moni oli samaa mieltä tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että saatu lisätieto on vaikuttanut myönteisesti heidän suhtautumiseensa luonnonhoitoa kohtaan. Koskelan ym. tutkimuksessa saatiin hyvin saman suuntaisia tuloksia: Metsänomistajista 60 % oli ainakin osin samaa mieltä väittämästä, jonka mukaan

ympäristötukiprosessi oli lisännyt vastaajan tietoa luonnon monimuotoisuudesta ja lähes yhtä moni koki suhtautumisensa luonnon monimuotoisuuden turvaamista kohtaan muuttuneen myönteisemmäksi (Koskela ym., 2022, ss. 37–38). Ympäristötukiprosessilla voidaan siis katsoa olevan varsinaista tukikohdetta laajempaakin merkitystä luontoarvojen edistämiseksi.

Kartoitettaessa ympäristötukisopimuksen konkreettisia vaikutuksia metsänkäyttöön, havaittiin eniten myönteisiä vaikutuksia olleen joidenkin kohteiden jättämiseen hakkuiden ulkopuolelle sekä luonto- ja maisema-arvojen laajempaan huomioimiseen. Koskelan ym. tuloksissa enemmistö oli ainakin jossain määrin ottanut maisema-arvot ja luontoarvot aikaisempaa laajemmin huomioon sekä jättänyt joitain kohteita hakkuiden ulkopuolelle (Koskela ym., 2022, s. 40). Vastausvaihtoehdot oli tässä tutkimuksessa rakennettu hieman eri tavalla kuin Koskelan ym. tutkimuksessa, mutta tulosten voi sanoa olevan saman suuntaisia. Jatkuvan kasvatuksen, pidennetyn kiertoajan, muiden metsänkäyttötapojen tai laajempien vesiensuojelukeinojen lisäämiseen ympäristötukiprosessilla oli ollut vain vähän merkitystä.

Tutkimuksen mukaan tärkeimmäksi tiedonlähteeksi luonnonhoitoasioissa osoittautui lehdet ja kirjallisuus. Seuraavaksi tärkeimmät lähteet olivat Metsäkeskus ja metsänhoitoyhdistykset. Vaikka metsänomistajien henkilökohtaista luonnonhoidon neuvontaa ei valtion varoin ole enää Metsäkeskuksesta saatavilla, vastaajat olivat melko luottavaisia siihen, että osaavat hankkia tarvittavat tiedot luonnonhoidosta jatkossa itse. Lähes kolme neljäsosaa oli tämän väittämän kanssa samaa tai jokseenkin samaa mieltä. Enemmistö vastaajista suhtautui kielteisesti maksulliseen luonnonhoidon neuvontaan: Yli 60 % vastaajista oli eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä siitä, että olisi valmis maksamaan luonnonhoidon neuvonnasta metsäammattilaiselle ja yli puolet oli eri mieltä tai jokseenkin eri mieltä väitteestä, että olisi valmis maksamaan ympäristötukikorvauksen hakemisprosessissa avustamisesta metsäammattilaiselle. Tutkimuksen mukaan metsäyhtiöiden tarjoamat luonnonhoito-ohjelmat näyttävät vielä suhteellisen pientä roolia. Vastaajista 5 % oli samaa mieltä ja 4 % jokseenkin samaa mieltä siitä, että oli saanut rahallista korvausta luonnonhoidon laajemmasta toteutuksesta metsäyhtiön oman luonnonhoito-ohjelman kautta.

Kaiken kaikkiaan kohderyhmänä olleet metsänomistajat vaikuttavat itse etsivän aktiivisesti tietoa luonnonhoidosta ja uskovat löytävänsä tarvittavat tiedot jatkossakin pitkälti omin avuin. Oma-aloitteisuutta selittää osittain maa- ja metsätalousyrittäjien korkea osuus vastaajista, mutta myös muihin ammattiryhmiin kuuluvat olivat luottavaisia omiin kykyihinsä

tiedon etsinnässä. Tutkimustuloksista huolimatta maksullisen luonnonhoidon neuvonnan sekä metsäyhtiöiden roolin voidaan olettaa kuitenkin kasvavan jatkossa. Muutokset luonnonhoidon neuvonnassa ovat tapahtuneet vasta viime vuonna, joten monille metsänomistajille tilanne ei ole ehkä vielä konkretisoitunut.

6.2 Pohdinta

Opinnäytetyö tuotti lisää tietoa metsänomistajien suhtautumisesta luonnonhoitoon, ja tätä lisätietoa voidaan hyödyntää Vauhtia talousmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla - hankkeen koulutusten ja viestinnän suunnittelussa. Metsäkeskus voi käyttää tutkimustuloksia edellä mainitun hankkeen lisäksi myös muussa kestävässä metsätaloutta edistävässä viestinnässä ja suunnittelussa tai jopa taustatietona alueellisen metsäohjelman laadinnassa.

Ympäristötukea saaneiden metsänomistajien näkemykset luonnonhoidosta ovat myönteisiä. Tämän kohderyhmän voi olettaa olleen hieman keskimääräistä enemmän luontoarvoja huomioiva alun perinkin, mutta tutkimus osoittaa, että ympäristötukiprosessi on lisännyt kiinnostusta luonnon monimuotoisuutta kohtaan. Ympäristötuella on siten merkittävä rooli luonnon monimuotoisuuden edistämässä, ja se vaikuttaa suojelukohdetta laajempaan luontoarvojen huomioimiseen. Tutkimuksen kohderyhmällä on kiinnostusta suojelun alueen laajentamiseen ja luonnonhoitohankkeisiin, kunhan niistä saa korvauksen. Nämä tekijät on tärkeää huomioida luonnonsuojelun ja luonnonhoidon määrärahoista päätettäessä. Lisäksi metsäyhtiöiden luonnonhoito-ohjelmien ja luontoarvomarkkinoiden kysynnän voi olettaa kasvavan, koska nekin tarjoavat mahdollisuuden saada taloudellista korvausta luonnonhoitotoimista.

Neuvontaa koskevissa tuloksissa yllätti se, että lehdet ja kirjallisuus olivat internetiä tai esim. Metsäkeskuksen tai metsänhoitoyhdistysten ammattilaisia suosituimpia väyliä etsiä tietoa luonnonhoidosta. Lisäksi vastaajien luottamus omiin kykyihinsä tiedon etsinnässä sekä suhteellisen vähäinen kiinnostus maksulliseen neuvontaan poikkesivat ennako-odotuksistani. Tästä huolimatta neuvonnan ja koulutusten merkitystä ei tule väheksyä eikä niiden määrää vähentää. Tilastojen perusteella todennäköisesti noin 90 % vastaajista oli tehnyt voimassa olevan ympäristötukisopimuksensa vielä Metsäkeskuksen asiantuntijan avustamana, eikä neuvonnan muutokset ole ehkä vielä kovin hyvin metsänomistajien tiedossa. Vähäiseen mielenkiintoon maksaa ammattilaiselle ympäristötukiprosessissa avustamisessa voi olla syynä myös se, että kaikki metsänomistajat eivät kenties tiedä

mahdollisuudesta saada korvausta myös ympäristötuen valmistelun kustannuksiin. Eli ammattilaisen avusta ei välttämättä koidu metsänomistajalle juurikaan kustannuksia. Tätä kannattaa korostaa hankkeen järjestämissä koulutuksissa, jottei metsänomistajan kiinnostus suojelua kohtaan lopahda ainakaan sen takia, että tuen hakemisen ajatellaan aiheuttavan merkittäviä kustannuksia. Kohderyhmänä olleiden metsänomistajien aktiivisuus ja suhteellisen hyvät pohjatiedot luonnonhoidosta kannattaa huomioida koulutusten sisältöä suunniteltaessa. Riittävän monipuolisilla ja tietämystä syventävillä koulutuksilla voidaan pitää yllä hyvät pohjatiedot omaavien metsänomistajien kiinnostusta luonnonhoidosta ja lisätä sitä entisestään. Luonnonhoitoon perehtyneet metsänomistajat voivat myös olla välittämässä tietoa omalle lähipiirilleen ja sitä kautta lisätä yleistä tietämystä aiheesta.

Tutkimusprosessia voidaan yleisesti pitää onnistuneena. Kyselyn avulla saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin ja vastausprosentti oli riittävän suuri. Kysely toteutettiin huolellisesti ja luotettavuus huomioitiin sekä kyselytutkimuksen tulosten analysoinnissa että lähteiden arvioinnissa ja käytössä. Lähteitä käytettiin laajasti, ne olivat tuoreita ja julkaisijoina oli paljon viranomaistahoja tai muuten riippumattomiksi arvioituja organisaatioita.

Tutkimusprosessi oli opettavainen ja kohdatut haasteet kehittivät omaa osaamista. Alussa työn rajaaminen oli vaikeaa, koska aihetta olisi voinut tarkastella monelta kantilta ja mielenkiintoa olisi riittänyt laajempaankin tutkimukseen, mutta koulun suosittelu aikataulurunko auttoi vetämään rajat työlle. Myös työhön alustavasti kaavailtu paikkatieto-osuus jouduttiin jättämään tämän opinnäytetyön ulkopuolelle, koska muuten työstä olisi tullut liiankin laaja. Kyselytutkimuksen myötä karttui osaamista erityisesti tutkimuksellisesta työskentelystä ja Webropol-ohjelmiston käytöstä. Toki myös tietämys luonnonhoidosta syveni tietoperustaa kerätessä ja kirjoittaessa. Oli myös mielenkiintoista saada kyselyn avulla tietoa metsänomistajien näkemyksistä. Opinnäytetyön kautta kertyneestä tiedosta on varmasti hyötyä tulevaisuuden työtehtävissä metsäalalla.

Kyselylomaketta hiottiin kauan, mutta siitä huolimatta jälkikäteen löytyi kohtia, jotka olisi voinut toteuttaa vielä paremmin. Käsitteitä pyrittiin selittämään kyselylomakkeella, jotta vastaajat ymmärtävät mitä kysytään. Silti jotkut – onneksi yksittäiset – vastaajat kommentoivat joidenkin käsitteiden jääneen epäselviksi. Tämän opetti, miten tärkeää käsitteiden operationalisointi on. Kyselylomakkeen lähettämisvaiheessa yhteystietojen hankkimiseen vaadittu aika pääsi yllättämään, ja aiheutti aikataulupaineita. Tästäkin selvittiin hyvällä yhteistyöllä toimeksiantajan kanssa.

Mielenkiintoista olisi ollut vertailla vielä tarkemmin vastaajien ja vastaamattomien taustamuuttujia, mikä olisi lisännyt tutkimuksen luotettavuutta. Myös tutkimustulosten analyysiä olisi voinut laajentaa vielä useammilla ristiintaulukoinneilla ja muillakin analysointimenetelmillä erilaisten syy-seuraussuhteiden etsimiseksi. Nämä olisivat kuitenkin menneet laajuudeltaan AMK-opinnäytetyön ulkopuolelle.

Koska muutokset luonnonhoidon neuvonnassa olivat tapahtuneet suhteellisen hiljattain, olisi seurantatutkimus hyödyllinen myöhemmin, kun muutoksen vaikutukset ovat konkretisoituneet. Muutenkin metsänomistajien asenteiden toistuva tutkiminen on perusteltua, koska suhtautumisen voidaan olettaa muuttuvan ajan saatossa.

Toimeksiantajalta saadun palautteen mukaan opinnäytetyön tutkimustulokset lisäävät tilaajan ymmärrystä mm. kohderyhmän metsien luonnonhoidon nykytilasta ja luonnonhoidon tavoitteista, mikä auttaa tilaajaa suunnittelemaan hanketoiminnan toteuttamista tietyiltä osin kohdennetummin. Työn tulokset vahvistivat tilaajan käsitystä siitä, että pirkanmaalaiset metsänomistajat ovat monitavoitteisia ja hakevat luonnonhoidosta tietoa aktiivisesti ja itsenäisesti. Tietoa luonnonhoidon keinoista oli Metsäkeskuksesta saanut noin 40 %, ja muutokset Metsäkeskuksen organisaatiossa vaikuttavat metsänomistajien saamaan neuvontaan. Hankkeen toimintaa on toimeksiantajan mukaan suunnattava siten, että tietoa luonnonhoidosta olisi mahdollisimman kattavasti ja monipuolisesti saatavilla myös tulevaisuudessa hankkeen aikana. Tilaaja koki kyselytutkimuksen vastausten analysoinnin monipuoliseksi sekä opinnäytetyön toteutuksen kokonaisuudessaan sujuvasti ja vastuullisesti hoidetuksi.

Lähteet

- Ehrukainen, J. (2024). *Luonnonhoidon kehittäminen talousmetsissä* [opinnäytetyö, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu]. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-202405059221>
- FSC. (n.d.-a). *Metsänhoidon FSC-standardi – FSC-järjestelmä ja metsästandardin synty*. <https://fsc-koulutus.fi/courses/metsanhoidon-fsc-standardi/fsc-jaerjestelmae-ja-metsaestandardipaeivitys>
- Heikkala, O. (2016). Emulation of natural disturbances and the maintenance of biodiversity in managed boreal forests: the effects of prescribed fire and retention forestry on insect assemblages. [väitöskirja, Itä-Suomen yliopisto]. *Dissertationes Forestales*. <https://doi.org/10.14214/df.222>
- Häyrynen, M. (2024). Enemmän euroja kuutiolta, puukaupan hintalisät tutuksi. *Metsälehti*, 2024 (19), 12.
- Jyväskylän yliopisto. (n.d.). *Määrällinen tutkimus*. <https://sites.app.jyu.fi/mehu/fi/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/maarallinen-tutkimus>
- Kangas, J. (2024). *Metsäpalvelut metsänomistajille Suomessa. Nykytila ja kehittäminen*. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:32. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/166001/MMM_2024_32.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Horne, P. (2020a). *Suomalainen metsänomistaja 2020*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2020. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-961-3>
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Horne, P. (2020b). *Metsänomistusrakenteen ja tavoitteiden muutos*. https://www.helsinki.fi/assets/drupal/s3fs-public/migrated-research-group-pages/pt5/files/179563-hkarppinen_metsanomistusrakenne_15-9-2020.pdf
- Koivula, M., Louhi, P., Miettinen, J., Nieminen, M., Piirainen, S., Punntila, P. & Siitonen, J. (2022). *Talousmetsien luonnonhoidon ekologisten vaikutusten synteesi*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 60/2022. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-472-2>
- Koskela, T., Hamunen, K. & Vehmasto, E. (2022). *Ympäristötukisopimukset ja luonnonhoitohankkeet: Vaikuttavuus ja kehittämistarpeet*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 69/2022. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-490-6>
- Koskela, T., Horne, P., Karppinen, H. & Korhonen, O. (2021). *Metsien ekosysteemipalvelut ja jokamiehenoikeus metsänomistajan näkökulmasta*. *Metsänomistaja 2020*. PTT raportteja 267. <https://www.ptt.fi/julkaisut/metsien-ekosysteemipalvelut-ja-jokamiehenoikeus-metsanomistajan-nakokulmasta-metsanomistaja-2020/>
- Luonnonvarakeskus. (2022). Tilastotietokanta. *Suojelualueet, talousmetsien monimuotoisuuden suojelukohteet ja luontoarvojen suojelua tukevat alueet muuttujina vuosi, maakunta, suojeluluokka, maaluokka ja pinta-ala ja osuus*. Haettu 14.1.2025 osoitteesta https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_02%20Rakenne%20ja%20tuotanto_04%20Metsien%20suojelu/02_metsien-suojelu.px/table/tableViewLayout2/?rxid=dc711a9e-de6d-454b-82c2-74ff79a3a5e0

- Luonnonvarakeskus. (2023). Tilastotietokanta. *Kuolleen puuston keskitilavuus metsämaalla (m³/ha) muuttujina inventointi, maakunta, kuollut puu ja puulaji*. VMI 13. Haettu 14.1.2025 osoitteesta https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_04%20Metsa_06%20Metsavarat/2.06_Kuolleen_puuston_keskitilavuus_metsam.px/table/tableViewLayout2/?rxid=dc711a9e-de6d-454b-82c2-74ff79a3a5e0
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-a). *EU:n metsäasiat*. <https://mmm.fi/metsat/kv-eu/eu-metsaasiat>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-b). *Kansainväliset ja EU:n metsäasiat*. <https://mmm.fi/metsat/kv-eu>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-c). *Metsien monimuotoisuus ja suojele*. <https://mmm.fi/metsat/monimuotoisuus-ja-suojelu>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-d). *Metsätalous*. <https://mmm.fi/metsat/metsatalous>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-e). *Metsät EU:n biodiversiteettipolitiikassa*. <https://mmm.fi/metsat/kv-eu/eu-metsaasiat/eun-biodiversiteettipolitiikka>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (n.d.-f). *Strategiat ja ohjelmat*. <https://mmm.fi/metsat/strategiat-ja-ohjelmat>
- Maa- ja metsätalousministeriö. (5.10.2023). *Kansallinen metsästrategia 2035*. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-366-740-2>
- Maidell, M., Aalto, L., Horne, P. & Keskinen, P. (2021). *Suomen metsäkeskuksen metsänomistajiin kohdistuvan neuvontatyön vaikuttavuus osana Kansallisen metsästrategian toteutusta (KASVA)*. PTT raportteja 271. Pellervon taloustutkimus PTT. https://www.ptt.fi/wp-content/uploads/media/julkaisut/ptt_rap271.pdf
- Metsonpolku. (n.d.). *METSO – Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma*. <https://metsonpolku.fi/tietoa-metso-ohjelmasta>
- Metsälaki 1093/1996. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093>
- MTK. (n.d.). *Luontoarvot*. <https://www.luontoarvot.fi/>
- Pasanen, H. (2024). *Taloustmetsien luonnonhoidon kritiikki*. Metsätieteen aikakauskirja. Vuosikerta 2024. Artikkelin numero 24004. <https://doi.org/10.14214/ma.24004>
- PEFC. (n.d.). *Mikä on PEFC?* <https://www.pefc.fi/pefc-sertifiointi/mika-on-pefc>
- Peltola, T. (2013). *Asiantuntijuuden rakentuminen metsäneuvojan ja metsänomistajan kohtaamisissa: esimerkkinä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen*. Metsätieteen aikakauskirja. Vuosikerta 2013. Numero 1. Artikkelin numero 6031. <https://doi.org/10.14214/ma.6031>
- Puukila, T. (2024). Lisäeuroja säästetyistä puista. *Metsälehti*, 2024 (19), 8-11.
- Räty, M., Koivula, M., Piirainen, S., Korhonen, K. T., Haltia, E., Pynnönen, S., . . . Partanen, J. (2022). *Taloustmetsien luonnonhoidon tehostamisen vaihtoehdot*. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-224-4>
- Saaristo, L. & Vanhatalo, K. (toim.) (2019). *Metsänhoidon suositukset taloustmetsien luonnonhoitoon, työopas*. Tapion julkaisuja. <https://tapio.fi/wp->

content/uploads/2020/09/Metsanhoidon_suosituksset_taloustmetsien_luonnonhoitoon_TAPIO_2019.pdf

Siitonen, J., Punttila, P., Korhonen, K.T., Heikkinen, J., Laitinen, J., Partanen, J., Pasanen, H. & Saaristo, L. (2020). *Taloustmetsien luonnonhoidon kehitys vuosina 1995–2018 luonnonhoidon laadun arvioinnin sekä valtakunnan metsien inventoinnin tulosten perusteella*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 69/2020. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-056-4>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-a). *Taloustmetsien luonnonhoidon keinot*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsanhoito-ja-hakkuut/taloustmetsien-luonnonhoito/taloustmetsien-luonnonhoidon-keinot>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-b). *Tietoa alueellisista metsäohjelmista*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/alueelliset-metsaohjelmat/tietoa-alueellisista-metsaohjelmista>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-c). *Tietoa meistä*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/tietoa-meista/metsakeskus>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-d). *Tietoa ympäristötuesta*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsatalouden-tuet/metka-tuet/tietoa-ymparistotuesta>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-e). *Uhanalaisten lajien elinympäristöjen säilyttäminen*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/metsan-kaytto-ja-omistus/metsien-suojelu-ja-elinymparistojen-hoito/uhanalaisten-lajien-elinymparistojen-sailyttaminen>

Suomen metsäkeskus. (n.d.-f). *Vauhtia taloustmetsien luonnonhoitoon Pirkanmaalla*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/hankkeet/vauhtia-taloustmetsien-luonnonhoitoon-pirkanmaalla>

Suomen metsäkeskus. (2020). *Pirkanmaan metsäohjelma 2021-2025*. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/alueellinen-metsaohjelma-pirkanmaa-2021-2025.pdf>

Suomen metsäkeskus. (2022a). *Luonnonhoidon muistilista, täyttöohje*. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/taytto-ohje-luonnonhoidon-muistilista.pdf>

Suomen metsäkeskus. (2022b). *Yhteistyöllä kohti monimuotoisempia taloustmetsiä – Monimetsä-hankkeen loppuraportti 2019–2022*. <https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/monimetsa-hankkeen-2019-2022-loppuraportti.pdf>

Suomen metsäkeskus. (4.12.2023). *Suomen metsäkeskuksen muutosneuvottelut päättyivät – organisaation toimintaa selkeytetään ja 50 henkilön työ päättyy kokonaan*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/ajankohtaista/suomen-metsakeskuksen-muutosneuvottelut-paattyivat-organisaation-toimintaa-selkeytetaan-ja-50-henkilon-tyo-0>

Suomen metsäkeskus. (10.7.2024a). *Voimassa olevat ympäristötukisopimukset*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrljoiMGE5OGI0ZDIiZjE5ZS00N2EzLWE5NjMtMjM5ZTU5MDg5MmQ3IiwidCI6ImVhMjQwMTY4LTU1NjAtNDYyMC05NmI1LWE4MjMxOWNIODBhMSIsImMiOiJl9>

- Suomen metsäkeskus. (27.8.2024b). *Kulotustuki*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/palvelut/kulotustuki>
- Suomen metsäkeskus. (8.10.2024c). *Ympäristötuki*. <https://www.metsakeskus.fi/fi/palvelut/ymparistotuki>
- Suomen metsäkeskus. (2024d). *Ympäristötukiohje 2024. Metsälain 10 pykälän (§) elinympäristöt ja METSO-elinympäristöt sekä niiden rahoitus*.
<https://www.metsakeskus.fi/sites/default/files/document/ymparistotukiohje-rahoitettavat-kohteet-2024.pdf>
- Suomen metsäkeskus. (16.1.2025a). *Luonnonhoidon tuki*.
<https://www.metsakeskus.fi/fi/palvelut/luonnonhoidon-tuki>
- Suomen metsäkeskus. (25.2.2025b). *Metsää omistavat henkilöt*. Haettu 25.2.2025 osoitteesta
<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiZWlwYzUxYjAtNzQ1YS00MWMxLWEyZTctMTM2MmU1MDEzNDcxIiwidCI6ImVhMjQwMTY4LTU1NjAtNDYyMC05NmI1LWE4MjMxOWNiODBhMSIsImMiOjI9>
- Suomen metsäkeskus. (25.2.2025c). *Ympäristötukihankkeiden pinta-ala*. Haettu 24.3.2025 osoitteesta
<https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiMzA2NTQxMjQwMTY4LTU1NjAtNDYyMC05NmI1LWE4MjMxOWNiODBhMSIsImMiOjI9>
- Suomen ympäristökeskus. (15.4.2019). *Taloustmetsien luonnonhoidolla on merkitystä – toimia kannattaa jatkaa ja tehostaa*. Haettu 28.12.2024 osoitteesta [https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Taloustmetsien_luonnonhoidolla_on_merkity\(49896\)](https://www.syke.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Taloustmetsien_luonnonhoidolla_on_merkity(49896))
- Suomen ympäristökeskus. (15.1.2025). *Suomen lajien punainen kirja*. <https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/lajien-monimuotoisuus/lajien-uhanalaisuuden-arviointi>
- Taivainen, J. (27.4.2023). Ajankohtaista arkeologiasta: Metsien arkeologinen kulttuuriperintö – rikas, tutkimaton ja uhanalainen. *Museoviraston blogi*. <https://www.museovirasto.fi/fi/blogi/metsien-arkeologinen-kulttuuriperinto-rikas-tutkimaton-ja-uhanalainen>
- Tampereen yliopisto. (n.d.-a). *Tietoarkisto. Aineistotyypit*.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/aineistotyypit/aineistotyypit/>
- Tampereen yliopisto. (n.d.-b). *Tietoarkisto. Kyselylomakkeen laatiminen*.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvanti/kyselylomake/laatiminen/>
- Tapio. (n.d.-a). *Metsänhoidon suositukset. Luonnonhoito ja monimuotoisuus*.
<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/kategoriat/luonnonhoito-ja-monimuotoisuus>
- Tapio. (n.d.-b). *Metsänhoidon suositukset. Metsämaiseman hoito*.
<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/toimenpiteet/metsamaiseman-hoito>
- Tapio. (n.d.-c). *Metsänhoidon suositukset. Taloustmetsien luonnonhoidon ohjaukseen*.
<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/toimenpiteet/taloustmetsien-luonnonhoidon-ohjaukseen>
- Tapio. (n.d.-d). *Metsänhoidon suositukset. Vesiensuojelu metsänkäsittelyssä*.
<https://metsanhoidonsuositukset.fi/fi/toimenpiteet/vesiensuojelu-metsankasittelyssa>

- Tapio. (n.d.-e). *Talousmetsien luonnonhoidon hyödyt ja kustannukset / Monimetsä-hanke*.
<https://tapio.fi/wp-content/uploads/2022/05/Monimetsa-Talousmetsien-luonnonhoidon-hyodyt-ja-kustannukset.pdf>
- Tapio. (29.11.2022). *Metsänhoidon suositukset – Metsien kestävän hoidon ja käytön perusteet*. Tapion julkaisuja. <https://tapio.fi/wp-content/uploads/2022/12/Metsanhoidon-suositukset-Metsien-kestavan-hoidon-ja-kayton-perusteet-TAPIO-10-2022.pdf>
- Toivanen, M. (2020). *Metsätalouden ympäristötuen potentiaaliset käyttäjät*. [Pro gradu -tutkielma, Itä-Suomen yliopisto]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uef-20200635>
- Torvinen, P. (2023). Luontokato SEIS! *HS Teema*, 2023 (5), 50–55.
- Valtioneuvosto. (25.10.2024). *Vapaaehtoisille luonnonarvomarkkinoille luotu raamit - seuraavaksi vauhditetaan markkinoiden kehittymistä*. <https://valtioneuvosto.fi/-/1410903/vapaaehtoisille-luonnonarvomarkkinoille-luotu-raamit-seuraavaksi-vauhdittamaan-markkinoiden-kehittymista-yhteistyossa>
- Vilka, H. (2007). *Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet*. Tammi.
https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98723/Tutki-ja-mittaa_2007.pdf;sequence=1
- Virtanen, H. (28.1.2025). Suojelurahaa on tarjolla yllin kyllin, mutta hakeminen takkuua. *Metsälehti*, 2025 (1) 11–13.
- Ympäristöministeriö. (n.d.). *Helmi-ohjelma vahvistaa luonnon monimuotoisuutta*. <https://ym.fi/helmi>

Liite 1. Kyselylomake

Metsänomistajien näkemykset luonnonhoidosta

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Kyselyn avulla selvitan opinnäytetyössäni, millaisia näkökulmia metsänomistajilla on metsien luonnonhoitoon. Vastaukset käsitellään anonyymisti ja luottamuksellisesti, eikä yksittäistä vastaajaa voida tunnistaa tuloksissa.

Jokainen vastaus on arvokas ja kiitos, että käytät hetken kyselyn täyttämiseen.

Taustatiedot

1. Vastaajan ikä

- Alle 20 vuotta
- 20-35 vuotta
- 36-50 vuotta
- 51-70 vuotta
- Yli 70 vuotta

2. Sukupuoli

- Nainen
- Mies
- Muu / en halua ilmoittaa

3. Ammattiasema

Valitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

- Palkansaaja
- Maa- tai metsätalousyrittäjä
- Muun alan yrittäjä
- Eläkeläinen
- Opiskelija
- Työtön
- Jokin muu

4. Metsätilan omistusmuoto

- Yksin
- Yhdessä puolison kanssa
- Kuolinpesä
- Metsäyhtymä
- Yhteismetsä
- Muu, mikä?

5. Metsätilan koko

- Alle 20 hehtaaria
- 20-50 hehtaaria
- 51-100 hehtaaria
- 101-200 hehtaaria
- Yli 200 hehtaaria

6. Montako vuotta olet omistanut metsää?

- Alle 5 vuotta
- 5-9 vuotta
- 10-19 vuotta
- 20-30 vuotta
- Yli 30 vuotta

7. Asuinpaikan etäisyys lähimmälle metsätilalle

- Asun tilalla
- Alle 20 km
- 20-50 km
- 51-100 km
- 101-200 km
- Yli 200 km

8. Asuinympäristö

- Suuri kaupunki (yli 100 000 asukasta)
- Keskikokoinen kaupunki tai kunta (20 000–100 000 asukasta)
- Pienempi kuntataajama tai kaupunki (alle 20 000 asukasta)
- Maaseutu tai haja-asutusalue

Ympäristötuki- ja luonnonhoitokysymykset

9. Onko voimassa oleva ympäristötukisopimus laadittu sinä aikana, kun metsätila on ollut omistuksessasi?

- Kyllä
- Ei
- En tiedä

10. Ympäristötuen hakemisen taustatekijät

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Hain tukea oma-aloitteisesti.
- Hain tukea metsäammattilaisen ehdotuksesta.
- Hain tukea, koska kohdetta ei metsälain mukaan voi kuitenkaan hakata.
- En tiedä taustatekijöitä.
- Jokin muu taustatekijä, mikä?

11. Miten sait mahdollista apua metsäammattilaiselta?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Ympäristötukimahdollisuus tuli esille metsäammattilaisen muun neuvonnan yhteydessä.
- Ympäristötukimahdollisuus tuli esille, kun kohteelle oli jo suunniteltu hakkuuta.
- Metsäammattilainen oli yhteydessä ympäristötukimahdollisuuden osalta.
- Olin yhteydessä metsäammattilaiseen ympäristötukimahdollisuuden osalta.
- Ei mitään näistä.

12. Kuinka paljon seuraavat seikat vaikuttivat ympäristötukisopimuksen tekemiseen?

	paljon	melko paljon	vähän	ei lainkaan	en osaa sanoa
Metsätilan monimuotoisuuden edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Metsätilan maiseman edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Metsätilan virkistyskäytön edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnearvot, perinteet	☐	☐	☐	☐	☐
Jatkumo suojelussa, uuden määräaikaisen sopimuksen laadinta	☐	☐	☐	☐	☐
Vesiensuojelun edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Metsätilan hiilensidonnän edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto ympäristötukivaroista ja niiden riittävydestä	☐	☐	☐	☐	☐
Tieto metsäkohteen soveltuvuudesta ympäristötukeen	☐	☐	☐	☐	☐
Metsäkohteelle ei voi tehdä hakkuuta, mutta haluan hyödyntää kohteen taloudellisesti ympäristötuella	☐	☐	☐	☐	☐
Metsäammattilaisen kannustus/suositus	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteisomistuksen muiden osakkaiden tai perheen kannustus/suositus	☐	☐	☐	☐	☐
Ympäristötuen rahallisen korvauksen taso	☐	☐	☐	☐	☐

13. Tunnetko metsien sertifiointijärjestelmät?

Metsäsertifiointilla huomioidaan metsien luonnonhoitoa lain minimitasoa laajemmin.

- Tunnen suurelta osin
- Tunnen jollain tasolla
- En tunne

14. Onko metsäsi sertifioitu?

- Kyllä, PEFC-sertifioitu
- Kyllä, FSC-sertifioitu
- Kyllä, sekä PEFC- että FSC-sertifioitu
- Ei
- En tiedä

15. Millaiseksi koet oman tietämyksesi luonnonhoidosta ja sen menetelmistä?

- Hyvä
 Melko hyvä
 Melko vähäinen
 Vähäinen

16. Mistä olet saanut tietoa metsien luonnonhoidon keinoista?

Valitse 1-3 tärkeintä tietolähdettä.

- Metsänhoitoyhdistyksestä
 Metsäyhtiöstä
 Metsäpalveluyrityksestä
 Metsäkeskuksesta
 Metsäsuunnitelmasta
 Lehdistä tai kirjallisuudesta
 Internetistä
 Koulutustilaisuuksista
 Läheisiltä tai tuttavilta
 Muualta, mistä?

Voit valita 1 ja 3 vaihtoehdon väliltä

Valitut vaihtoehdot: 0

17. Onko metsätalallanne tehty metsänhoito- tai hakkuutoimenpiteitä viimeisen viiden vuoden aikana?

- Kyllä, metsänhoitoa (esim. maanmuokkaus, istutus, varhaisperkaus, taimikonhoito)
 Kyllä, hakkuuta (esim. harvennus- tai uudistushakkuu)
 Kyllä, sekä metsänhoitoa että hakkuuta
 Ei

18. Teitkö toimenpiteitä itse vai teetitkö työt ulkopuolisella?

- Tein itse
 Teetin ulkopuolisella
 Tein osan itse ja teetin osan ulkopuolisella
 Työn teki yksi tai muut osakkaista

19. Miten toimenpiteen yhteydessä huomioitiin luonnonhoitoa?

Voit valita useamman vaihtoehdon.

- Säästettiin kuollut ja lahoava puu
- Jätettiin eläviä säästöpuita
- Säästettiin suuria ja vanhoja puita
- Tehtiin tekopötkkelöitä
- Suosittiin lehtipuusekoitusta
- Lisättiin tai ylläpidettiin puulajimäärää
- Jätettiin riista-/suojatiheikköjä
- Jätettiin suojavyöhyke vesistön varrelle
- Jätettiin vaihettumisvyöhyke turvemaan ja kivennäismaan välille
- Tehtiin luonnonhoidollinen kulotus
- Huomioitiin maiseman säilymistä
- Rajattiin ja säästettiin luontokohde toimenpiteen ulkopuolelle
- Ei tehty luonnonhoitotoimia
- Tehtiin jotain muita luonnonhoitotoimia, mitä?
- En osaa sanoa

20. Luonnonhoidon toteutuminen metsätalalla: Miten hyvin seuraavat väittämät pitävät paikkansa?

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
Minulla oli riittävät tiedot luonnonhoidon toteuttamiseksi.	☐	☐	☐	☐	☐
Sain metsäammattilaiselta riittävästi tietoa luonnonhoidon keinoista toimenpiteiden suunnitteluvaiheessa.	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonhoidon toimenpiteet toteutuivat suunnitelman mukaisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonhoidon toteutumista olisi ollut hyvä käydä läpi vielä toimenpiteen jälkeen metsäammattilaisen kanssa.	☐	☐	☐	☐	☐
Sain puunostajalta rahallista korvausta luonnonhoidon (laajemmasta) toteutuksesta, metsäyhtiön oman luonnonhoito-ohjelman kautta.	☐	☐	☐	☐	☐

Metsänkäytön tulevaisuus

21. Mitkä ovat tavoitteesi metsänomistuksessa?

	melko tärkeä		neutraali	melko merkityksetön		en osaa sanoa
Virkistys- ja vapaa-ajankäyttö (marjastus, metsästys, ulkoilu jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnon monimuotoisuuden edistäminen ja suojele	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Perinne- ja tunnearvot (esim. kotiseutu, perintötila)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Puuntuotanto ja puunmyyntitulot	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsän luonnontuotteet (kerkät, havut, pihka jne.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsässä työskentely tai kotitarvepuun saanti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsän elinvoimaisuuden edistäminen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hiilensidonta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsätuhojen torjunta	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taloudellinen turva ja/tai sijoituskohde	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metsämaisema ja kauneusarvot	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Missä laajuudessa metsätilallasi toteutetaan luonnonhoitoa?

Valitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

- Lainsäädännön vähimmäistason mukaan
- PEFC-sertifiointin mukaan
- FSC-sertifiointin mukaan
- Metsänhoidon suositusten mukaan
- Teen hieman enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat
- Teen paljon enemmän kuin sertifikaatit ja suositukset ohjeistavat
- En osaa sanoa

23. Olisitko kiinnostunut saamaan rahallista korvausta laajemmasta talousmetsien luonnonhoidosta?

	kyllä	ei
Puunostajan maksamana korkeampana puunhintana	☐	☐
Valtion varoista maksettuna tukena	☐	☐
Mahdollisena yksityissektorin luonnonarvokauppana	☐	☐

24. Mikä kannustaisi laajempaan luonnonhoitoon?

	paljon	melko paljon	vähän	ei lainkaan	en osaa sanoa
Valtion taloudellinen tuki luonnonhoitoon	☐	☐	☐	☐	☐
Korkeampi puun myyntihinta	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonarvokaupan yleistyminen/edistyminen	☐	☐	☐	☐	☐
Metsäammattilaisen tuki ja neuvonta	☐	☐	☐	☐	☐
Laajempi tietämys luonnonhoidosta	☐	☐	☐	☐	☐
Monimuotoisuuden turvaaminen	☐	☐	☐	☐	☐
Läheisten tai tuttavien esimerkki ja kannustus	☐	☐	☐	☐	☐
Luonnonhoidon toteuttaminen yhteishankkeena naapurikiinteistöjen kanssa	☐	☐	☐	☐	☐

25. Jos mielessäsi on jokin muu laajempaan luonnonhoitoon kannustava tekijä edellä mainittujen lisäksi, niin voit kirjoittaa sen tähän:

26. Tunnistatko metsätilallasi muita monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita tai rakenteita?

Tällaisia voivat olla esimerkiksi vanhat metsät, paahderinteet, lehdot, tulvametsät, puustoiset perinneympäristöt tai uhanalaisten lajien esiintymispaikat.

- Kyllä
 En
 En ole varma

27. Oletko saanut tarpeeksi tietoa metsätilasi monimuotoisuudelle arvokkaista kohteista ja luonnonhoidosta?

Valitse parhaiten sopiva vaihtoehto.

- Kyllä, viranomaisilta (Metsäkeskus, ELY)
 Kyllä, muilta metsäammattilaisilta
 En
 En osaa sanoa

28. Metsänomistajien henkilökohtaista metsän- ja luonnonhoidon neuvontaa valtion varoin ei enää vuodesta 2024 alkaen ole Metsäkeskuksesta saatavilla. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä koskien luonnonhoidon neuvontaa tulevaisuudessa?

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
Osaan hankkia tarvittavat tiedot luonnonhoidosta omatoimisesti.	☐	☐	☐	☐	☐
Tulen saamaan tarvittavat tiedot luonnonhoidosta puukaupan yhteydessä.	☐	☐	☐	☐	☐
Olisin valmis maksamaan luonnonhoidon neuvonnasta metsäammattilaiselle.	☐	☐	☐	☐	☐

29. Jos tilallasi olisi muitakin monimuotoisuudelle arvokkaita kohteita, olisiko sinulla kiinnostusta niiden suojelemiseen tai rajaamiseen toimenpiteiden ulkopuolelle?

- Kyllä, riippumatta korvauksesta
 Kyllä, rahallista korvausta vastaan
 Ehkä
 Ei
 En osaa sanoa

30. Miten voimassa oleva ympäristötukisopimuksesi on vaikuttanut muun metsäsi käyttöön?

Jos metsässsäsi ei ole tehty viime aikoina hakkuita tai metsänhoitotöitä, voit vastata sen mukaan, miten ajattelet tulevaisuudessa toimivasi.

	paljon	melko paljon	vähän	ei lainkaan	en osaa sanoa
Maisema-arvojen laajempi huomioiminen	☐	☐	☐	☐	☐
Luonto-arvojen laajempi huomioiminen, esim. säästöpuita aiempaa enemmän	☐	☐	☐	☐	☐
Joidenkin kohteiden jättäminen hakkuiden ulkopuolelle	☐	☐	☐	☐	☐
Jatkuvan kasvatuksen käytön lisääminen	☐	☐	☐	☐	☐
Pidennetyn kiertoajan käytön lisääminen	☐	☐	☐	☐	☐
Laajemmat vesiensuojelukeinot, esim. leveämmät suojakaistat tai kaivukatkot	☐	☐	☐	☐	☐
Muiden metsänkäyttötapojen lisääminen, esim. virkistyskäyttö tai luonnontuotteiden kerääminen	☐	☐	☐	☐	☐

Ympäristötuella suojeltu kohde

31. Onko sinulla kiinnostusta nykyisen ympäristötukikohteen luonnonhoito- tai ennallistamishankkeeseen tai suojelualueen laajentamiseen?

Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi suolin ympäristön ennallistaminen, lähteen kunnostaminen tai kulutus.

- Kyllä, riippumatta korvauksesta
- Kyllä, rahallista korvausta vastaan
- Ehkä
- Ei
- En osaa sanoa

32. Mitä mieltä olet seuraavista väittämistä koskien suojellun kohteen tulevaisuutta nykyisen ympäristötukisopimuksen päätyttyä?

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
Olen tietoinen eri suojeluvaihtoehdoista.	☐	☐	☐	☐	☐
Olisin kiinnostunut jatkamaan ympäristötukisopimusta nykyisen sopimuksen päätyttyä.	☐	☐	☐	☐	☐
Olisin kiinnostunut muuttamaan ympäristötuen pysyväksi suojeluksi, jos se kohteen pinta-alan ja ominaisuuksien perusteella olisi mahdollista.	☐	☐	☐	☐	☐
Koska valtio ei enää avusta ympäristötukikorvauksen hakemisessa, olisin valmis maksamaan metsäammattilaiselle prosessissa avustamisesta.	☐	☐	☐	☐	☐

33. Koetko ympäristötukikorvauksen kohtuulliseksi?

Korvaustaso nousee keskikantohinnan mukaan ja lisäksi runsas kuolleiden puuston määrä lisää nykylaissa korvauksen määrää.

- Korvaus on mielestäni riittävä.
- Korvaus saisi olla suurempi, mutta tuen määrä ei kuitenkaan ole este mahdolliselle jatkosopimukselle.
- Korvaus on mielestäni niin pieni, että se vaikuttaa kielteisesti jatkosopimuksen tekemiseen.
- Korvauksen suuruudella ei ole minulle merkitystä.
- En osaa sanoa.

34. Miten hyvin seuraavat väittämät koskien luonnonhoidon ja -suojelun tiedottamista pitävät mielestäsi paikkansa?

	samaa mieltä	jokseenkin samaa mieltä	jokseenkin eri mieltä	eri mieltä	en osaa sanoa
Olen saanut lisätietoa luonnon monimuotoisuudesta tai luonnonhoitomenetelmistä ympäristötukiprosessin myötä.	☐	☐	☐	☐	☐
Saamani lisätieto on vaikuttanut positiivisesti suhtautumiseeni luonnonhoitoa kohtaan.	☐	☐	☐	☐	☐
Tiedän mistä löydän tarvittaessa lisätietoa luonnonhoitoon tai -suojeluun liittyen.	☐	☐	☐	☐	☐
Eri viranomaisten, kuten Metsäkeskus ja ELY, välinen vastuunjako on minulle riittävän selkeä.	☐	☐	☐	☐	☐
On helppoa tavoittaa viranomaistaho, johon haluaisin olla yhteydessä.	☐	☐	☐	☐	☐

35. Millaista lisätietoa kaipaisit luonnonhoidosta?

Kiitos vastauksistasi! Jos haluat osallistua Metsäkasvion arvontaan, voit jättää yhteystietosi alle. Henkilötietoja käytetään ainoastaan arvontaa varten. Täyttämällä yhteystietosi hyväksyt [Tietosuojaselosteen](#). Muistathan painaa joka tapauksessa lopuksi "Lähetä" sivun alareunasta, niin vastauksesi rekisteröityvät.

36. Yhteystiedot arvontaa varten (vapaaehtoinen)

Liite 2. Aineistohallintasuunnitelma

Opinnäytetyön aineistohallintasuunnitelma

Ympäristötukea saaneiden metsänomistajien suhtautuminen luonnonhoitoon

Maija Mäkelä

Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Aineistohankinnan menetelmänä on kyselytutkimus, joka toteutetaan Webropol-kyselynä. Kysely luodaan opiskelijan tunnuksilla HAMKin Webropol-tilin kautta. Kohderyhmänä ovat metsänomistajan, joilla on voimassa oleva määräaikainen ympäristötukisopimus, joka on tehty vuosien 2018–2023 aikana ja jonka kohde on Pirkanmaalla. Aineistoa analysoidaan sekä suoraan Webropolista saatavien kuvaajien ym avulla, mutta mahdollisesti sen lisäksi myös Webropolista tuotuna tekstitiedostona ja numeerista tietoa sisältävänä tiedostona (xls).

Aineiston tallennus ja säilytys

Aineisto ei sisällä luottamuksellista tai arkaluonteista dataa, joten se voidaan tallentaa HAMK:n pilvipalveluun (OneDrive). Aineiston käsittely tehdään opiskelijan oman salasanalla varustetun tietokoneen kautta. Koska kyselylomake on luotu opinnäytetyön tekijän tunnuksilla Webropolissa, mutta vastaanottajien yhteystiedot ovat vain toimeksiantajan hallussa, pitää kysely lähettää niin sanottuna nettilinkkinä toimeksiantajan järjestelmästä. Opinnäytetyön tekijän lisäksi aineistoa käsittelee mahdollisesti myös opinnäytetyön ohjaajat ja tilaajan edustaja(t).

Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyön aineistossa ei käsitellä henkilötietoja. Kyselytutkimuksen aineisto kerätään anonyyminä. Opinnäytetyössä ei yhdistetä henkilö- tai kiinteistötietoa avoimeen metsävaratietoon. Kyselylinkki lähetetään kohderyhmälle toimeksiantajan sähköpostissa asiakastietojärjestelmästä, josta vastaanottajien sähköpostiosoitteet on saatu.

Kyselyyn on liitetty mahdollisuus osallistua kirjapalkinnon arvontaan. Kyselylomakkeen lopussa on vapaaehtoinen kenttä yhteystietojen jättämiselle arvontaa varten. Tätä varten lomakkeelle on linkitetty [tietosuojailmoitus](#). Yhteystietoja käytetään vain arvontaa varten, ja ne poistetaan arvonnin jälkeen.

Aineiston omistajuus

Aineiston omistaa Suomen metsäkeskus. Tulokset omistaa opinnäytetyön tekijä. Opinnäytetyön tekijä sitoutuu käyttämään toimeksiantajalta saamaansa aineistoa vain opinnäytetyön tarkoitukseen, vaitiolovelvollisuuteen mahdollisten luottamuksellisten aineistojen osalta työn aikana ja sen jälkeen sekä hävittämään luovutetut aineistot tutkimuksen päätyttyä.

Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Opinnäytetyön tekijä säilyttää aineiston tietoturvallisesti vuoden ajan opinnäytetyön hyväksymispäivästä, jotta opinnäytetyön tulokset voidaan tarvittaessa varmistaa ja hävittää tämän jälkeen aineiston tietoturvallisesti.